ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Εσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 12.—Ρωσ. ρούβλ. 5.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς νεκρολογία.
Ὁ λόφος τοῦ Φιλοπάππου καὶ τὸ ἐν Κρήτῃ ἄλσος Πλατανιᾶς, ὑπὸ Β. Ψιλάκη.
Ἐντυπώσεις ἐκ Ρώμης, ὑπὸ Καλλιόπης Κεχαγιᾶ. (Τέλος).
Κορνήλιος Κ. Φέλτων. Φιλελληνικὴ Πινακοθήκη, ὑπὸ Γ. Δ. Κ. (Συνέχεια).
Ἀπὸ ἀνέκδοτο ποίημα: Οἱ μάρτυρες τῆς Κεφαληνίας, ὑπὸ Γ. Μαρτινέλη
Τὸ Ἄστρον τοῦ Μερουάν. Ἀραβικὴ διήγησις τοῦ Ἀβδὸν δὲ Πάθ. Μετάφρασις ἐκ τῆς Καστιλιανῆς, ὑπὸ Γ. Ν. Μαυράκη. (Συνέχεια).
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Α. Ἀμπάτη. (συνέχεια).
Ψηφιδωτόν.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικά—Ἀρχαιολογία—Φιλολογία—Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες. Ἀνέκδοτα, Περίεργα, Ποικίλα.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα Βιβλία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Ἐὰν οἱ δαφνῶνες δὲν ἦσαν ἀτείχιστοι ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος τὰ χλωρὰ τῆς δόξης σύμβολα· ἐὰν οἱ Ἀθηναϊκοὶ παράδεισοι δὲν παρεῖχον στεφάνους διὰ πᾶσαν κεφαλὴν καὶ αἱ λύραι δὲν ἦσαν τόσον ἄσωτοι εἰς τὴν σπατάλην τῦν ὕμνων καὶ τῶν ἐλεγείων· ἐὰν μὴ ἐδαπανῶμεν ἀστόχως τὰ δάκρυα καὶ δὲν ἐστρώνομεν διὰ μαργαριτῶν τοῦ λόγου τὴν τελευταίαν ὁδὸν ἣν ἐπορεύθη πᾶσα σημαντικὴ ἢ ἀνεπίσημος ἀσημότης, ὁπόσον μεγάλη καὶ πολυθόρυβος καὶ μοναδικὴ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ χρονικὰ θὰ ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς χθές, καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἀπεχαιρέτα τὸν Ραγκαβῆν της!

Ἀλλὰ ποῦ Ἑλλάδος ἔμεινεν ἀκόμη δαφνὼν οὗ τὰ φύλλα δὲν ἐρυθριῶσιν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἱεροσυλιῶν ἃς ὑπέστη; Ποῦ κῆπος καὶ ποῦ λύρα μὴ σπαταλήσαντα ἐφ' ἃ μὴ δεῖ τὰ τιμιώτερα ἄνθη των;

Καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς, ἐξωτερικεύουσα τὰ αἰσθήματα τῆς στοργῆς καὶ τοῦ πένθους της, τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης της πρὸς τὸν γεραρώνερον τῶν υἱῶν της, ἔπρεπε νὰ ἐγείρῃ θρίαμβον δι' αὐτὸν, ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο μία ἐκ τῶν συνήθων, παρομοία σχεδὸν πρὸς τὰς συννεφώδεις ἐκείνας, ἃς διῆλθεν ἐν λήθῃ καὶ τῇ συμπαρομαρτούσῃ πικρίᾳ ὁ σεπτὸς τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Χαρίτων, ὁ ἀρχιεργάτης τόσων ἐθνικῶν ἀγαθῶν, τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς πατρίδος!

Καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ζωῆς του, καθ' ὃ τρεῖς γενεαὶ εὗρον δροσερὰν σκιὰν ὑπὸ τὰς ποιητικάς του πτέρυγας καὶ ἐβάδισαν ἐπὶ τῶν κήπων, ἃς ἡ καλλίτεχνος χείρ του ἐχάραξε, τόσα ἔδει νὰ βλαστήσωσι τὰ ἄνθη τῆς Ἑλληνικῆς εὐγνωμοσύνης, ὥστε πάνδημος συγκίνησις νὰ συνοδεύῃ τὸ ψυχορράγημά του καὶ ἐν μέσῳ ἀρωμάτων πλούτου καὶ ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας νὰ διαχυθῇ ἡ τελευταία του πνοή. Ἀντὶ τῶν τριζουσῶν βαθμίδων, τότε τοῦ ὑπ' ἐνοίκιον ταπεινοῦ του οἰκίσκου, καλλιμάρμαρος κλίμαξ θὰ ὡδήγει ἴσως τούς βασιλεῖς, ὡς ἐκπροσωποῦντας τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην, παρὰ τῷ μεγάλῳ νεκρῷ καὶ ὑπερήφανος ἡ πατρὶς θὰ ἐπεδείκνυε μίαν δόξαν της ἐπαξίως ἐκτιμωμένην, τοὐτέστι ἕνα ἔτι τίτλον τιμῆς δι' αὐτήν.

Καὶ τί, καὶ τί ἂν ἐγίνετο δὲν θὰ ἥρμοζεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ραγκαβῆν; Εἰς ἐκεῖνον, ὅστις νέος ὢν ἔδιδε σοφὰς συμβουλὰς, γέρων δὲ ἐνεθουσιάζετο ὡς μεῖραξ εἰς πᾶν καλὸν καὶ προθύμως ἐγίνετο ὁ πρῶτος αὐτοῦ ἐργάτης; Εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐν οἱᾳδήποτε αὐτοῦ ἡλικίᾳ καὶ νέος ἦτο κατὰ τὴν χάριν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἀνὴρ ἀκμαῖος κατὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν δρᾶσιν καὶ πρεσβύτης πολιὸς κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν πείραν; Καὶ πόσα, πόσα δὲν τῷ ὀφείλομεν, εἴτε ὡς συγγραφεῖ, πληρώσαντι σοφίας καὶ πνεύματος καὶ αἰσθήματος βιβλιοθήκην ὁλόκληρον, καὶ πρωτοπορευθέντι ἐν τῇ ἀναγεννήσει τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος καὶ χαράξαντι τόσας νέας καὶ ὡραίας ὁδοὺς ἐπὶ τοῦ νεοελληνικοῦ Παρνασσοῦ, εἴτε ὡς ἐπιστήμονι, διδάξαντι εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν τὴν ἄγνωστον εἰς αὐτοὺς γλῶσαν τῶν ἀρχαϊκῶν ἐρειπίων καὶ μυσταγωγήσαντι αὐτοὺς εἰς τὰ θέλγητρα τῶν ὡραίων τεχνῶν, εἴτε ὡς πολιτευτῇ, τὴν πατρίδα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο φιλοδοξοῦντι νὰ ἴδῃ μεγαλυνομένην καὶ συντελέσαντι εἰς τὸ ν' ἀποδοθῶσιν ἡμῖν ἐλεύθεροι τόσοι δοῦλοι ἀδελφοί! Προπάντων δὲ ὡς Ἕλληνι, ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων, ὧν οἴμοι! ἠραιώθη ἡ φάλαγξ! ἐκείνων, οἵτινες εἶδον ἀνεγειρομένην τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑπεβάστασαν αὐτὴν εἰς τὰ πρῶτά της βήματα· ἐκείνων, οἵτινες τόσα ὠνειροπόλησαν δι' αὐτήν, μεθ' ὅλας δὲ τὰς πικρίας ἃς ἐποτίσθησαν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεγοητεύθησαν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς εἰργάσθησαν πρὸς ἕνα μόνον ἀποβλέποντες σκοπόν: Τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὡραίου νεανικοῦ των ὀνείρου.

Τρεμούσῃ τῇ χειρὶ χαράσσομεν τὰς γραμμὰς ταύτας ὑπὲρ ἐκείνου, οὗτινος ἡ φιλία καὶ ἡ συνεργασία ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς τιμὴ τόσον μεγάλη, ὅση εἶνε ἡ θλίψις, ἣν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ του αἰσθανόμεθα. Ἄνωθεν ἀκριβῶς τοῦ ἰδιαιτέρου ἡμῶν γραφείου κεῖται τὸ δωμάτιον ἐν τῷ ὁποίῳ—ἂν ἐζῶμεν εἰς ἄλλην χώραν—θὰ ἐνετειχίζετο ἐπιμνημόσυνος μαρμαρίνη πλὰξ φέρουσα τὴν ἐπι-γραφήν:

ΕΝΤΑΥΘΑ ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Ἡ *Ἑβδομὰς* ἐξ ἄλλου ἐδημοσίευσε πρὸ μηνὸς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ πραγματείαν. Μοιραῖαι συμπτώσεις προσκολλῶσαι ἡμᾶς ἔτι μᾶλλον εἰς τὰ ὡραῖα ἰδανικά, ἅτινα μᾶς ἐνεπιστεύετο, ἀλλὰ καὶ καθιστῶσαι δριμύτερον τὸ ἐπὶ τοῦ θανάτου του ἄλγος.....

Ο ΛΟΦΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝ ΚΡΗΤΗΙ ΑΛΣΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ

Εἶνε πασίγνωστος καὶ ὁ λόφος τοῦ Φιλοπάππου, ὡς τόσοι ἄλλοι περὶ τὸ ἰοστέφανον τῆς Παλλάδος τῶν ἀρχαίων ἄστυ. Ἡ φύσις, φαίνεται, μεριμνῶσα πρότερον, οἱονεὶ προφητεύουσα, ἀνέφυσεν ἐκ τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς λόφους καὶ κολωνούς, δι' ὧν ἔνθεν μὲν περιεστοίχισε τὸν ἐνδοξότερον καὶ εὐγενέστερον τοῦ κόσμου βράχον, τὴν Κεκροπίαν, ἑτέρωθεν δὲ ὠχύρωσε τὰς Ἀθήνας δι' ἐρυμάτων, τὰ ὁποῖα φυσικῶς αὐτὰς προασπίζοντα, δύνανται προσφυῶς εὐτρεπιζόμενα νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς ἀπροσπελάστους καὶ ἀπορθήτους. Καὶ ἡ μὲν φύσις ἐπροίκισεν οὕτω τὸ πανένδοξον ἀρχαῖον ἡμῶν ἄστυ· οἱ δὲ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι μεγαλουργοὶ πρόγονοι ἐπίσης ἁμιλλώμενοι ἐσπούδαζον νὰ κατακοσμῶσι πρὸς αὐτῷ καὶ τοὺς κύκλῳ κολωνοὺς καὶ λόφους δι' ἱερῶν καὶ παντοίων καλλιτεχνημάτων καὶ ἀφθίτου κλέους ἔργων. Τοὺς ὡς ἐν χορῷ παριεστῶτας τούτους τοῦ ἄστεος φρουροὺς ἐλάμπρυνον καὶ κατεκάλλυνον ἐν λόγοις καὶ ἔργοις ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι, φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες, Σοφοκλεῖς καὶ Φειδίαι, Σωκράτεις καὶ Πλάτωνες, Περικλεῖς καὶ Δημοσθένεις, ἀρυόμενοι ἐκ τῆς τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ καλοῦ ἀρχετύπου πηγῆς τὰς πρώτας καὶ κυρίας αὐτῶν γραμμάς. Πρὸ τῆς λάμψεως αὐτῶν καὶ ὁ τρώκτης καὶ πανδαμάτωρ χρόνος ἐλλαμφθεὶς καὶ θελχθεὶς ἐκάμφθη καὶ κλίνας τὰ ὅπλα αὐτοῦ προσεκύνησε τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ νοὸς τῶν προνομιούχων βροτῶν ἐκείνων· ἤλγησε καὶ ἐδάκρυσε πρὸ αὐτῶν ἐκ θείου ῥίγους καὶ συγκινήσεως ἐν χρόνοις δουλικοῖς καὶ μαύροις ὁ Πουκεβὶλ καὶ Λεάκης καὶ Γωφιὲρ καὶ ὁ δαιμόνιος καὶ ἀθάνατος Βύρων, ὁ Ὀδοφρεῖδος Μύλλερος καὶ Λενορμὰν καὶ ὁ ἐπιζῶν ἔτι περικλεὴς Ἔρνεστος Κούρτιος· ἐπέβαλον δ' ἐπ' αὐτῶν μόνον χεῖρα βέβηλον τὸ μὲν ἐξ ἀμαθείας ἢ ἐκ φθόνου καὶ κακίας, τὸ δ' ἐκ πόθου ἀσυγγνώστου πρὸς τοιούτων θησαυρῶν κτῆσιν; οἱ Ἀλάριχοι καὶ Μωροζῖναι καὶ Ἐλγῖνοι. Φρουροὶ οὗτοι ἀθάνατοι καὶ ἀκατάβλητοι ἐφρούρησαν ἡμᾶς διὰ τῶν αἰώνων καὶ διέσωσαν συντελέσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ μέγιστα πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν καὶ πολιτικὴν ἀπολύτρωσιν καὶ χειραφέτησιν.

Ἀλλὰ τί ἡμεῖς ἀνταπεδώκαμεν πρὸς τοὺς πανευγενεῖς τούτους ἀντιπροσώπους τοῦ ἀφθίτου κλέους τῆς παρῳχημένης ἐκείνης μεγαλουργοῦ τῶν προγόνων γενεᾶς; Πλὴν μικρᾶς καὶ κατὰ μέρος ἔτι προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτῶν ἢ ἡλιθίαν ἀδιαφορίαν ἢ ἀναλγησίαν ζωώδη. Ἐνῷ μανία, ἀλλ' ἱερὰ καὶ ἁγία, κατέχει ὑπὲρ αὐτῶν πάντας

τοὺς ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους ἄνδρας· ἐνῷ λατρεία αὐτὸ τοῦτο εἰς αὐτὰ προσφέρεται καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων Κροίσων Βανδερβίλ καὶ ἄλλων· ἐνῷ ἀπὸ τῶν περάτων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐπιφοιτῶσι πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἀνασκάψωσι καὶ ἀνεύρωσιν ἐν Δήλῳ ἐν Μυκήναις, ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἐν Δελφοῖς, ἐν Σπάρτῃ, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ἀγορᾷ καὶ πανταχοῦ τὸν κλασικόν, τὸν μεγαλουργὸν ἀρχαῖον ἡμῶν κόσμον, ἐνῷ καὶ σχολὰς πολυδαπάνους πρός τε μελέτην καὶ σπουδὴν τοῦ ἰδανικοῦ ἐν ἀνθρώποις καλοῦ ἐκ τῶν λειψάνων τούτων τῶν ἡμετέρων προγόνων ἔχουσιν ἱδρύσει τὰ κραταιότερα τῶν ἐθνῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἡμεῖς οὐ μόνον ἀδιαφοροῦμεν καὶ ἀπρακτοῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἀνεχόμεθα νὰ σκαλίζωσι καὶ ὑποσκάπτωσι πάντα ταῦτα πρὸς πρόστυχον καὶ χαμαίζηλον ἐκμετάλλευσιν ὁ δεῖνα καὶ ὁ τάδε. Καθήμεθα μόνον τρώγοντες τὸ σύνταγμα μὲ τὴν χοῦφταν καὶ συζητοῦντες, ἂν πρέπῃ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ περὶ δημοσίας ἀνάγκης νόμος ἢ ἂν αἱ περὶξ τῶν ἀρχαίων μνημείων γαῖκι δέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑποκείμεναι εἰς δουλείαν ἢ νὰ ληφθῶσι νῦν μόνον μέτρα νομοθετικά, τουτέστι νὰ περιπλακῇ ἡ ὑπόθεσις, ὡς τὸ σύνηθες, διὰ τῶν ἐν χρήσει εἰς τὴν λεγομένην παρ' ἡμῖν πολιτικὴν μέσων καὶ οὕτω νὰ ἀναβληθῇ αὕτη εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλένδας. Ἴσως μάλιστα ἀπαιτήσωσιν οἱ τοιοῦτοι ἐκμεταλλευταὶ τῶν δημοσίων καὶ ἐθνικῶν δικαίων νὰ τοὺς ἐκφρασθῇ καὶ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη καὶ τοῖς ἀπονεμηθῇ πρὸς τούτοις, τίς οἶδε, τίνος βαθμοῦ παράσημον, διότι τὸ μὲν προμηθεύουσι δι' εὐχεροῦς τρόπου ὑλικὸν τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν λιθοδομίαν τῶν μεγαλοπρεπῶν τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἄστεος μεγάρων, πρὸς δέ, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, διότι ἰσοπεδοῦσι τὰ ἀσήμαντα εἰς τὰ ὄμματα αὐτῶν μοναδικὰ ταῦτα τοπεῖα καὶ οὕτως ἀπαλλάττουσι τὴν νεαρὰν ἡμῶν πρωτεύουσαν τοῦ κινδύνου νὰ καταληφθῇσί ποτε ταῦτα ὑπ' ἐχθρῶν πρὸς πυράκτωσιν αὐτῆς ἐκεῖθεν καὶ καταστροφήν. Τίς οἶδεν; ὅλα τὰ κάμνει ὁ καθ' ἡμᾶς Ἕλλην πρὸς κορεσμὸν τοῦ καταλαβόντος αὐτὸν δαίμονος τῆς φιλαργυρίας καὶ πλουτισμοῦ. Ἀλλ' ἰδοὺ τί ἀπεφάσισε καὶ ἐνήργησε πάραυτα ὀθωμανὸς πασσᾶς, ὁ γενικὸς διοικητὴς Κρήτης Βελὴ Ἐδδὶν Ριφαάτ, υἱὸς τοῦ περιβοήτου Γκηριτλῆ πασσᾶ Μουσταφᾶ, ἐν παραπλησίᾳ τῇ ἐν λόγῳ σπουδαίᾳ ὑποθέσει τῷ 1857.

Ἡ πολυθαύμαστος Κρήτη πλὴν τῶν ἄλλων ἀπειροπληθῶν αὐτῆς χαρίτων γέμει καὶ τερπνοτάτων καὶ γοητευτικωτάτων τοπείων καὶ ἀλσῶν. Ἐν τῶν τοιούτων, οὐδόλως κατώτερον τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Τεμπῶν, εἶνε καὶ ἡ Πλατανία (Πλατανιὰς) τοῦ Ἰαρδάνου ἐν Κυδωνίᾳ ποταμοῦ. Ὁ ἐν ἔτει 1779 Γάλλος περιηγητὴς Σαβαρὶς περιγράφων τὰ κατ' αὐτὸ διατελεῖ καθ' ἅπασαν τὴν περιγραφὴν ἐν ἐκστάσει ἐπὶ ταῖς ποικιλίαις καλοναῖς, ἃς ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν ἐκεῖ οὐχὶ τῇ χειρὶ ἀλλὰ τῷ θυλάκῳ ἐπιχέασα αὐτάς. Ἀπὸ τῶν βορείων κλιτύων τῶν γιγαντωδῶν Λευκῶν ὀρέων κατερχόμενος ὁ κρυσταλλοειδὴς καὶ μαργαρώδης Ἰάρδανος διέρχεται φθάνων εἰς τὸ πεδινὸν μέρος τῆς ἐπαρχίας Κυδωνίας δ' αὐλῶνος θαυμασίου καὶ διανοιγόμενος, ἐνῷ σπεύδει πρὸς τὸν Κυδωνιακὸν κόλπον τοῦ κρητικοῦ πελάγους, σχηματίζει τὸ ἐξαίσιον τῆς Πλατανίας ἄλσος, περὶ οὗ ἔνθους ὅλως ὁ περιηγητὴς ἀποφαίνεται, ὅτι οὐδὲν μέρος ὑπάρχει πρόσφυέστερον εἰς μυστήρια· ἐν αὐτῷ ἡ καρδία, λέγει, πλήρης ἀγνῶν ἀπολαύσεων ἄγεται ἀκαθέκτως εἰς ἐκχυσιν καὶ ἐκδήλωσιν ἰδανικῶν αἰσθημάτων. Ὁ λαμπρὸς ποταμὸς ἐκεῖ εὑρυνόμενος καὶ ἐξαπλούμενος σχηματίζει πλῆθος νησυδρίων, τὰ ὁποῖα ἐνῷ περιστέφονται ὑπὸ πυκνοτάτων καὶ ὑψηλοτάτων μυρτώνων καὶ ῥοδοδαφνῶν, τῶν ὁποίων τὰ λευκὰ καὶ κατέρυθρα ἄνθη παρέχουσι θέαν καὶ εὐωδίαν πάντερπνον, κατακοσμοῦνται καὶ ἐκ πλήθους προαιωνίων καὶ ὑπερυψήλων πλατάνων, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ παραδείσιου ἄλσους Πλατανία ἢ Πλατανιάς. Καὶ ὑπὸ μὲν τοὺς κατασκίους τῶν δενδρυλίων τούτων καὶ θάμνων κευθμῶνας ὑπεισέρχονται κατὰ τὸ ἔαρ εἰς πλῆθη παντοειδῆ πτηνά, ὅπως πήξωσι τὰς νεοσσιὰς καὶ καλιὰς αὐτῶν, ἐξ ὧν ἡ ἀηδών, ἡ ὑπολαΐς, ὁ κόσσυφος, ἡ ἀκανθὶς ἐνδιαιτώμενοι ἐκεῖ πάντοτε, ποιοῦνται ἐν ἁρμονίᾳ τοὺς ἔρωτας αὐτῶν καὶ τὸ πᾶν ἀντηχεῖ ἐξ ἠχοῦς ἀῤῥήτου μελῳδίας. Ἀπὸ δὲ τῶν ὑψικομωτάτων πλατάνων ἐπικρέμανται σταφυλαὶ πελώριαι ἐν ποικίλοις χρώμασι, ξανθῷ, πορφυρῷ, ἰώδει καὶ ῥοδόχρῳ, ὡριμάζουσαι βραδύτερον τῶν ἄλλων ἐπὶ κλημάτων ὀγκωδεστάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέρποντα εἰς τοὺς πλατάνους καὶ πληροῦντα αὐτοὺς διὰ πυκνοτάτων φυλλωμάτων καθιστῶσιν ἀδιαπεράστους ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Ὑπὸ τοιαύτας σκιάδας καὶ παρὰ τὰ τῇδε κἀκεῖσε ῥέοντα κρυστάλλινα τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρα εὐωχοῦνται συχνότατα παντοχόθεν ἐκ τῆς Κρήτης συῤῥέοντες ἐπὶ ἡμέρας Χριστιανοί τε καὶ Ὀθωμανοί, ἐν ἔτει δὲ 1849 ἐπισκεφθεὶς τὴν Κρήτην ὁ σουλτάνος Ἀπτοὺλ Μετζὶτ ἐξένισεν ἐν πολυτελεστάτοις συμποσίοις καὶ εὐωχίαις τοὺς ἐκδραμόντας μετ' αὐτοῦ πρέσβεις καὶ στολάρχους τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Μετά τινα ὅμως ἔτη ἐπελθούσης συνεχοῦς εἰς τὰς ἀμπέλους ἐκ τῆς νόσου δυσετηρίας αὐτῶν, ἠξίωντο οἱ περίοικοι ἰδιοκτῆται οὐ μόνον νὰ κατακόψωσι τοὺς πλατάνους, ἀφοῦ αἱ σταφυλαὶ αὐτῶν ὅλως κατεστρέφοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀειθαλεῖς μυρτῶνας καὶ δαφνῶνας νὰ ἐκριζώσιν, ὅπως παρασκευάζωσι χῶρον πρὸς καλλιέργειαν καὶ παραγωγὴν πρὸ πάντων ὑδροπιπόνων καὶ ἀραβοσίτου. Ἐκτοτε ἤρξατο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο τῆς φύσεως δημιούργημα νὰ ἀφανίζηται καὶ τὸ δινηνεκὲς αὐτοῦ ἔαρ ἐπαισθητῶς νὰ μειοῦται. Ἐν ἔτει δὲ 1857, κατὰ τὰς θερινὰς τῶν σχολείων διακοπάς, περιηγούμενοι μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας Κυδωνίαν καὶ Κίσσαμον, διετέθημεν ἀληθινότατα φθάσαντες εἰς Πλατανίαν καὶ ἰδόντες ἀποβλημένον αὐτὸν ἔχοντα τὸ πρότερον ἄῤῥητον τῆς μορφῆς αὐτοῦ κάλλος ὑπὸ τὴν καταστρεπτικὴν τοῦ μὴ γινώσκοντος τί πράττει ἀνθρώπου χεῖρα. Ἐσκέφθημεν λοιπὸν ἐπανερχόμενοι εἰς Χανιὰ νὰ ἐργασθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ πᾶσῃ δυνάμει, ὅπως εἰ δυνατὸν ἀποκωλύσωμεν τὴν περαιτέρω καταστροφὴν τοῦ ἐπιγείου ἐκείνου παραδείσου, τοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ῥιφθέντος ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Πλάστου, ὅπως ὑπομιμνήσκῃ αὐτὸν ἀμυδρῶς ἐν τῇ βιοτικῇ αὐτοῦ πορείᾳ τὸν ἄλλον ἐκεῖνον ἀπολεσθέντα τῆς Ἐδὲμ παράδεισον. Ἦν γεν. διοικητὴς τότε ὡς προείρηται ὁ Βελὴ πασσᾶς, ὁ ὁποῖος πρεσβεύτης ὢν ἐν Παρισίοις καὶ ὑπογράψας σὺν τοῖς ἄλλοις διπλωμάταις τὴν ἐν τῷ τότε συνθήκην, διορισθεὶς δ' εἶτα ἐκεῖθεν γεν. διοικητὴς Κρήτης, ὑπέσχετο εἰς τὸν Ναπολέοντα, ὅτι αὐτὸς θέλει ἐφαρμόσει πρῶτος πράγματι τὸν ἐκδοθέντα περὶ ἰσοτιμίας καὶ ἰσονομίας χάρτην, τὸ Χάτ-Χουμαγιοῦν. Ἐκ τῶν πρώτων λοιπὸν ἐκείνων εὐαρέστων αὐτοῦ περὶ τούτου διαβημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν εὐθὺς μεθ' ἓν ἔτος ὕστερον ὅλως φενάκη, προαγόμενοι καὶ θέλοντες νὰ εὐχαριστήσωμεν αὐτὸν καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν περιηγουμένων πρὸς τοὺς ἐπάρχους συστατικὰς ἐπιστολάς, ἐπορεύθημεν πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τύχην ἠρώτησεν ἡμᾶς, ἂν ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸν Πλατανιὰν καὶ διεσκεδάσαμεν ἐν αὐτῷ, ἀπεκρίθημεν ὅτι ἐπράξαμεν μὲν τὸ πρῶτον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δεύτερον. Ἐρωτήσαντος δὲ καὶ πάλιν τὸ αἴτιον, ἐξεθέσαμεν τότε ἐν πλάτει τὴν ἐπιγενομένην ὀσημέραι καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν τοῦ προαιωνίου Πλατανιᾶ· τυχόντος δὲ καὶ τινος νομομαθοῦς μεταξὺ ἡμῶν κατ' εὐτυχίαν, παρεστάθη εἰς τὸν πασσᾶν εὐκρινῶς, ὅτι ἐκ δημοσίας ἀνάγκης καὶ ὠφελείας, ὅτι κατὰ τὸ δημόσιον δίκαιον, ἠδύνατο καὶ ἦτο καιρὸς ἔτι νὰ προληφθῇ ἡ τελεία τοῦ ἱεροῦ ἄλσους καταστροφή, ἐκ τῆς ἐκπάγλου καλλονῆς τοῦ ὁποίου, παρενεβάλομεν, εἶχε καὶ αὐτὸς ὁ σουλτάνος γοητευθῇ καὶ καταθελχθῇ. Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον. Πάραυτα προσκαλεῖ τὸν ἀρχιγραμματέα καὶ διατάττει αὐτὸν νὰ προσκαλέσῃ ἐγγράφως τοὺς προκρίτους καὶ προὔχοντας τῆς ὁμωνύμου κώμης καὶ ἄλλους περικειμένους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς Χανιὰ πρὸς σπουδαίαν ὑπόθεσιν, ἐλθόντας δὲ πάντας κατέπεισε νὰ παύσωσι τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ἐρήμωσιν, διότι καὶ ὁ βασιλεὺς μαθὼν τοῦτο ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ὅτι εἶνε μὲν ἰδιοκτῆται, ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη καὶ ὁ ἀέρας, καθὰ τοῖς παρίστα, τοιοῦτου παραδείσου ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, εἶνε κτῆμα, ἔλεγεν, ὅλου τοῦ κόσμου, καταστρεφομένου δὲ τοῦ ἄλσους, ζημιοῦται μεγάλως τό τε δημόσιον καὶ ὅλος ὁ κόσμος. Τέλος πάντων δικαίως, ἀδίκως, κατὰ σύνταγμα ἢ κατὰ Χὰτ-Χουμαγιοῦν ἢ μή, ἀνεχαιτίσθη πάραυτα ἡ πρόοδος τοῦ κακοῦ, οἱ δὲ ἰδιοκτῆται δὲν μετεμελήθησαν τὸ παράπαν ἐκ τούτου, διότι καὶ τῶν κλημάτων αὐτῶν ἡ νοσηρὰ κατάστασις ἤρξατο βαθμηδὸν νὰ ἐκλείπῃ καὶ τὸ ἀγλαόμορφον τῶν περιχώρων αὐτῶν ἄλσος νὰ ἀναλαμβάνῃ καὶ δὴ καὶ μετὰ σῤῥίγους τὴν προτέραν καλλονὴν καὶ τὸν κατάχλοον καὶ δροσερώτατον αὐτοῦ κόσμον.

Καὶ τῶρα ποία σύγκρισις μεταξὺ Ὀθωμανοῦ πασσᾶ, καὶ δὴ τοῦ φοβεροῦ καὶ τρομεροῦ ἐκείνου Βελῆ, καὶ τῶν παρ' ἡμῖν Ἑλλήνων εἴτε ἐν τέλει, εἴτε ἰδιωτῶν; Ἐκεῖ ἐπρόκειτο περὶ καλλονῶν φυσικῶν, τὰς ὁποίας ἡ φύσις δύναται νὰ ἀναπαραγάγῃ καὶ δὴ καὶ πρὸς πεῖσμα τῶν ἀνοήτως καὶ ἀπερισκέπτως ἐπιβαλλόντων βέβηλον χεῖρα ἐπὶ

τῶν ἔργων αὐτῆς, ἀντὶ τιμωρίας εὐεργετοῦσα τοὺς ἐξ ἀγνωσίας καὶ ἀμαθείας ἀκουσίους βεβήλους· ἐνταῦθα ὅμως τίς θέλει ἀγάγει εἰς τὸ εἶναι πάλιν τοὺς οὕτως ἀνενδότως ὑποσκαπτομένους καὶ ἐκμεταλλευομένους περὶ τὴν πρωτεύουσαν τῶν νέων Ἑλλήνων βουνούς, κολωνοὺς καὶ λόφους; τίς θὰ ἀναπληρώσῃ ἢ ἀνιδρύσῃ τὰ τέως ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τοσούτων αἰώνων ἱδρυμένα ἡμῶν πανσέβαστα ἱερά; Φειδίας καὶ Πραξιτέλεις καὶ Σοφοκλεῖς δὲν παράγει βεβαίως καθ' ἑκάστην ἡ ἀνθρωπίνη φύσις οὐχὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλοθί ποθι. Ὅθεν δὲν φαίνεται καὶ ἐνταῦθα ὅλως ἀπροσδιόνυσον καὶ παρένθυρσον τὸ θεῖον ἐκεῖνο τῶν προγόνων παρόρμημα:

Ὦ, παῖδες Ἑλλήνων ἴτε,
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας θεῶν τε πατρῴων ἕδη
θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

Β. Ψιλάκης

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΡΩΜΗΣ

(Τέλος)

Ἀφοῦ συνεπλήρωσα τὰς ἐν τοῖς μουσείοις τοῦ Βατικανοῦ σημειώσεις μου, ἐπανῆλθον πάλιν πρὸς τὸ forum τῆς Ῥώμης τὸ ὁποῖον τοιοῦτον μυστήριον καλύπτει τοῦ βίου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, ὥστε ἑκάστοτε νέαν παρουσιάζει φάσιν βίου καὶ νέας ἐξεγείρει ἰδέας εἰς τὸν ἐπισκέπτην. Παρὰ τὸν χαριέστατον καὶ κλασικώτατον ναὸν τῶν Διοσκουριδῶν, κεῖται τὸ ἱερὸν καὶ ἡ κατοικία τῶν σεβαστῶν Ἑστιάδων, ὧν σώζεται τὸ περίστυλον, τὰ δώματα, τὸ νυμφαῖον καὶ τὸ tablinum πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὁποίου τρεῖς θύραι ἐσωτερικαὶ ἄγουσι πρὸς τὰ δώματα τῶν ἱερειῶν τῆς φωτολατρικῆς ταύτης θρησκείας τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἶνε δὲ ἱστορικὸν καὶ διότι ἐτήρησε παραδόσεις ἀκραιφνεῖς περὶ τῆς ἰσότητος τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν νόμων τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας. Τὸ περίστυλον μετὰ τῶν περὶξ ἐρειπίων πολλὰς καὶ πυκνὰς ἐξεγείρει ἰδέας ἱστορικὰς τε καὶ κοινωνικάς, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ προσείλκυσε ζωηρῶς τὴν προσοχήν μου ἦσαν αἱ ἐπὶ τοῦ θωρακίου τοῦ περιστύλου στηριζόμεναι Ἑστιάδες, καὶ αἱ ἐπὶ ὀρθοστατῶν ἱστάμεναι ἱέρειαι ἕνεκα τῆς πολλαπλότητος καὶ τῆς ποικιλίας τῶν ἐκφράσεων ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῶν, δι' ὧν ὡς ζῶσαι ὑπάρξεις μοὶ ἐπέβαλλον τὰς περὶ θρησκείας καὶ ἁγιότητος βίου δοξασίας αὐτῶν. Τὰ ἐπιβάλλοντα ταῦτα πλαστικὰ ἔργα, ὧν τὰ πλεῖστα εἶναι Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἡλικίας καὶ διὰ τῶν ζωηρῶν ἐπ' αὐτῶν ἐκφράσεων, ἀποκαλύπτουσι μύχιον βίον, ὑψηλὸν καὶ σοβαρόν, ὃν τοσοῦτο θαυμασίως ἡ τέχνη διὰ τῶν γραμμῶν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῶν ἐγλυψεν. Αἱ ἐν Ῥώμῃ φίλαι μου ἐθαύμαζον διὰ τὴν ὑπομονὴν μου καὶ ἐξεπλήσσοντο διὰ τὴν ἐπιμονὴν τῶν πυκνῶν ἐνταῦθα ἐπισκέψεών μου· ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ διατρέξω ἐπιπολαίως ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀθανάτου πόλεως ἐζήτουν νὰ εὕρω; Εἶχον ἀνάγκην νὰ ἴδω καὶ νὰ γνωρίσω τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τῆς matrona Romana, ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω τὴν ἀρχαίαν Ῥωμαίαν, ὡς ἐγνώριζον τὴν Ἑλληνίδα ἐπὶ τῶν μνημείων τῶν πατέρων μου, εὑρον δὲ ταύτην εἰς ποικίλας ἡλικίας καὶ χαρακτῆρας· πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν παρατρέξω; Ἡ πρώτη ἀπὸ τῆς εἰσόδου μου γυνή, μεσῆλιξ, μεγαλοπρεπῆ φέρουσα τὴν περιβολὴν καὶ ἱσταμένη, μὲ ἐχαιρέτησε μετὰ πολλῆς αὐστηρότητος, ὡς νὰ ἀπεδοκίμαζε τὴν τόλμην μου τοῦ νὰ εἰσέλθω, ἔνθα οὐδεὶς πλὴν τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως εἰσήρχετο, ἀνευ ἐπισήμου ἀδείας, τὴν δὲ ἀληθειαν ταύτην ἐμαρτύρει τὸ ἄγαλμα τοῦ μεγάλου ἱερέως, ὅπερ ἵστατο ἐκεῖ πλησίον. Κατ' ἀρχὰς ἔμεινα μακρὰν βήματά τινα ἐκ σεβασμοῦ καὶ παραδόξου αἰσθήματος συγκινήσεως, συνῆλθον ὅμως ταχέως ἐνθυμουμένη, ὅτι ἦτο μάρμαρον καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος ζῶν. Μὲ ἠτένιζε μὲ τοὺς ζωηρούς της ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ἔβλεπον ἀσκαρδαμυκτεῖ μέχρις οὗ ἤρχισε μεταξὺ ἡμῶν μυστικὴ τις ἐπικοινωνία, δι' ἧς ἐξηγείροντο ἐν ἐμοὶ νέαι ἰδέαι. Ἡ στάσις αὐτῆς ἐνέφαινεν ἰσχὺν χαρακτῆρος ἔκτακτον· τὸ βλέμμα ἠτένιζεν εἰς περιωρισμένον μὲν ὁρίζοντα καθαρὸν ὅμως· τὸ στόμα ἔκρυπτε μυστικήν τινα πικρίαν ἀφ' ἧς ἔλειπεν ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ φιλανθρωπία, δι' ὧν μόνον ἀποβαίνει ἡ γυνὴ ἐρατεινὴ καὶ ὡραία. Αἱ ὀριζόντιοι ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς βαθεῖαι ῥυτίδες ἐμαρτύρουν πάλην βίου ἰσχυρὰν· τὸ σῶμα μεγαλοπρεπὲς καθ' ἑαυτό, ἐστερεῖτο τῆς εὐκινησίας καὶ ζωῆς τῆς μητρὸς τῶν τέκνων· ἡ περιβολὴ αὐτῆς σεμνὴ μεγαλοπρεπὴς καὶ αὐστηρά, ἐκαλύπτετο ὑπισθεν ὑπὸ πέπλου ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν κατερχομένου, οὐτινος ἡ παρουσία, ἐνέφαινεν, ὅτι ἦτο θῦμα εὐγενὲς τοπικῶν καὶ καιρικῶν προλήψεων καὶ οἰκογενειακῆς φιλοδοξίας, καὶ εἶχε θυσιάσει τὰ θεῖα δῶρα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὅπως ἀποδῇ φύλαξ τοῦ ἱεροῦ πυρός, οὐχὶ τῆς Ἑστίας τοῦ οἴκου, ἀλλὰ τῆς Ἑστίας τῆς πόλεως καὶ τῆς πολιτείας. «Ἠγωνίσθην, μοὶ ἔλεγε, γενναίως, ὅπως τηρήσω τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν καὶ τὰς χεῖράς μου ἁγνὰς καὶ περισώσω τὰς παραδόσεις τῆς πατρίδος μου καὶ τοὺς νόμους τῆς πόλεως· ἰδοὺ διατί ὁ χρόνος ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς μορφῆς μου τὸν τύπον τῶν ἀγώνων, αὐστηρὸν καὶ ἐπιβάλλοντα. Προκαλῶ τὸ σέβας τῶν περὶ ἐμὲ καὶ τὴν τιμήν, στερουμαι ὅμως τῆς ἀληθοῦς ψυχικῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίας καὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς ἀληθοῦς συμπαθείας καὶ συγκαταβάσεως. Παρέρχομαι ὡς πρόβλημα βίου, οὐτινος οὐδὲ τὴν ἀρχὴν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, οὔτε τὸ τέλος κατώρθωσα νὰ μάθω. Ἀλλ' ἐτήρησα ζηλοτύπως τὰς ἀρχὰς ἐν αἷς ἐπαιδεύθην καὶ μόνη ἡ ἠθικὴ αὕτη ἱκανοποίησις μοὶ δίδει τὴν δύναμιν πρὸς τὸ σοβαρὸν μου καθῆκον». «Σεβαστὴ γύναι, εἶπον κατ' ἐμαυτήν, μοὶ παρέχεις δυνάμεις καὶ μοὶ ἐμπνέεις θάρρος· ἡ ὑψηλὴ αὕτη θυσία εὐπρόσδεκτος γενομένη τοῖς θεοῖς σοὶ παρεσκεύασε δικαιώματα ἐπὶ τῆς συμπαθείας τῶν ὁμοφύλων σου καὶ τῆς τιμῆς τῶν ἀνδρῶν· ἃς φαιδρύνει τὸ μέτωπόν σου ἡ πεποίθησις αὕτη! ὅ,τι ἐκ τοῦ οἴκου ἐστερήθης, σοὶ ἀποδίδει ὁ εὐρύτερος τῆς πατρίδος σου οἶκος. Ὅταν παύσῃ ἡ γυνὴ ἐν Ῥώμῃ νὰ εἶναι αὐστηρὰ φύλαξ τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τῆς λατρείας καὶ τῆς θρησκείας, ἡ Ῥώμη θὰ ἀποθάνῃ. Ταῦτα εἰποῦσα ἔκυψα πρὸ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἄλλην ὀλίγον μακρὰν αὐτῆς ἱσταμένην.

Ἡ δευτέρα, ἐπὶ ὀρθοστάτου, τῆς αὐτῆς περίπου ἡλικίας, ἀντίθετον πρὸς τὴν πρώτην εἶχε τὴν ἔκφρασιν ὅθεν καὶ ἄλλην σειρὰν ἐξήγειρεν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Τὸ πρόσωπον κατὰ πάντα κανονικόν, ἠκτινοβόλει μυστηριώδη ψυχικὴν εὐξεῖαν. Τὸ βλέμμα γλυκύ, ἐμβριθὲς καὶ σοβαρόν, μετέῤῥεπε ποιητικοῦ ρεμβασμοῦ ψυχῆς ἐμπνευσμένης. Τὰ χείλη μετὰ αὐστηρᾶς ἐλαστικότητος κινούμενα, ἐξέχεον ἡμερότητα, χαρὰν καὶ φιλανθρωπίαν· τὸ μέτωπον ἔφερε μὲν ῥυτίδας, ἀλλὰ ῥυτίδας βίου αὐτάρκους καὶ πίστεως πρὸς τὰς ἀρχάς, ἃς ὑπηρέτησε καὶ γλυκύτητα οὐρανίαν ἐφ' ὧν ἀπεικονίζετο ἡ θρησκεία ἄνευ τοπικοῦ καὶ καιρικοῦ χρώματος. Τὸ ἔνδυμα μετὰ χάριτος καὶ ἐλαστικότητος περιβάλλον τὸ εὐγενὲς σῶμα, ἐνέφαινεν ἕξεις βίου καλλιτεχνικοῦ καὶ εὐσεβοῦς. Τὸ δὲ μέτωπον συνδυαζόμενον μὲ τὴν ἔκφρασιν τοῦ βλέμματος, ἤνοιγε κόσμον αἰσθημάτων καὶ συμπαθείας, προσθέτον πρὸς τὴν ἰσχὺν τῆς πρώτης, πίστιν καὶ ἔρωτα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Ἑστιὰς αὕτη δὲν μοὶ ὡμίλει κατὰ τὸν τρόπον τῆς πρώτης, ἀλλ' ἀπηυθύνετο ἀμέσως πρὸς τὴν καρδίαν διοχετεύουσα εἰς τὴν ψυχήν, γαλήνην καὶ εὐεξίαν. Ποῖον ἄρα, διενοούμην ἐν ἐμαυτῇ, μυστήριον πίστεως κρύπτει ἡ θεία αὕτη γυνή. Ἀλλ' ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἐξηκολούθει νὰ μὲ ἀτενίζει μετὰ συμπαθείας καὶ στοργῆς ἀνεκλαλήτου, καὶ νέαι ἰδέαι κατέλαβον τὴν διάνοιάν μου, ἐλπίδος καὶ χαρᾶς καὶ ἐν γλυκυθύμῳ θρησκευτικῷ ρεμβασμῷ, ἐνόησα τὴν γλῶσσαν τῆς προφήτιδος ταύτης, ἥτις προεικόνιζεν ἐνώπιόν μου τὴν εἰκόνα τῆς γυναικὸς κατὰ τοὺς κρυφίους πόθους καὶ προσδοκίας τῆς κοινωνίας καὶ ἔβλεπον τὴν ἀληθῆ τῆς καρδίας αὐτῆς ἱκανοποίησιν ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ θείου καὶ τῇ ἀκτινοβολίᾳ τῆς φιλανθρώπου πίστεως! Ἀσπασθεῖσα δὲ τὴν ὑψηλὴν ταύτην γυναῖκα, ἀπεμακρύνθην αἰσθανομένη ἤδη ἐπὶ τῆς κορυφῆς μου τὰς ἀπειλητικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὅστις τὸν Μάϊον ἐν Ῥώμῃ εἶνε πολλάκις λίαν ἐπικίνδυνος· ἦτο ἤδη ἐνδεκάτη καὶ ἡμίσεια καὶ ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσω, διότι ἀπὸ τῆς ὀγδόης τῆς πρωΐας περιηρχόμην τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον.

Ὅτε ὅμως ἐστράφην πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ tablinum, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἄνευ βάσεως ἢ ὀρθοστάτου, ἵστατο παρθένος περικαλλὴς μόλις ἀριθμοῦσα δεκαεξ ἀνοίξεις, χαριεστάτη, μὲ τὸ παιδικὸν μειδίαμα προκαλοῦσα ζωηρῶς τὸν φόρον τῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς, ἅτινα ἦτο ἀδύνατον νὰ τῇ ἀρνηθῶ. Ἐπλησίασα δὲ πρὸς αὐτὴν μειδιῶσα. Εἶχε τὸ πρόσωπον ὡραῖον, κανονικόν, καὶ ἀνθηρόν, τὰς παρειὰς στρογγύλας, τὸ στόμα γλυκὺ καὶ γελόεν, τὸ βλέμμα ζωηρόν, ποιητικὸν καὶ ἐμπνευσμένον τὸ δὲ μέτωπον πλῆρες πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος· ἡ κόμωσις ἦτο ἰδιάζουσα καὶ ἐπιχάριτος τὸ σῶμα ραδινόν, εὐκίνητον καὶ πλαστικόν, καὶ ἡ περιβολὴ ἁπλῆ, σεμνή, καὶ φιλόκαλος· μοὶ ἐφαίνετο

ὡς ῥόδον εὔοσμον ἀνοῖγον τὰ ἄκρα τῶν πετάλων ὅπως δεχθῇ τὰς πρωϊνὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Παρίστα κόρην νεόφυτον, ἥτις τιμηθεῖσα διὰ τοῦ ὑψηλοῦ τίτλου τῆς Ἑστιάδος, ἀπελάμβανε τῆς οὐρανίου ἡδονῆς τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποφάσεως καὶ κλίσεως. Μακρὰν τοῦ θορύβου τοῦ κόσμου, ἔμελλε νὰ ἀνθήσῃ, διὰ τὴν θεάν, ἣν ὑπηρέτει· οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἐνδοιασμός· οὐδὲν ἀνεμίμνησκε τὸν κόσμον τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει. Ἦτο ἡ ἀπεικόνισις τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως καὶ τῆς ψυχικῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀληθῶς πιστευόντων, ἐν οἱαδήποτε μορφῇ λατρείας, εἰς τὸ θεῖον. Ἔμεινα πρὸ αὐτῆς ἀκίνητος καὶ ἀνεμνήσθην πολλά. Μὲ ἐδίδασκε πολλὰ σιγῶσα καὶ μὲ ἐνέπνεε τὸ ψυχρὸν τοῦτο μάρμαρον οὕτως, ὥστε μὲ ἠνάγκασε ν' ἀποχαιρετήσω αὐτὴν ἐν ἀνατάσει. Ἐξῆλθον τοῦ Arium καὶ ἔσπευδον πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ forum, ὅτε δ' ἐστράφην τελευταῖον πρὸς τὸν σεβαστὸν ἐκεῖνον χῶρον, ἡ φαντασία μου διὰ τῆς λανθανούσης προγεγενημένης ἐν τῷ νῷ ἐργασίας μοὶ παρεσκεύασεν ὀπτασίαν θελκτικήν: Τὸ περίστυλον συμπεπληρωμένον, ὡς εἰς τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ ἡμέρας διὰ τῶν λευκῶν Ἰωνικῶν κιόνων καὶ κιονοκράνων καὶ τὸ νυμφαῖον εἰς τὸ μέσον, ἐφωτίζοντο ὑπὸ τῶν καθέτως πιπτουσῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, κατὰ τρόπον μυστηριώδη· περὶ δ' αὐτὸ λευχείμονες καὶ σοβαρῶς ἔβαινον ἀνὰ δύο ἱέρειαι μετὰ τῶν Ἑστιάδων, δόκιμοι μετὰ τῶν νεοφύτων, ἔχουσαι τοὺς βραχίονας κατὰ τρόπον ὅλως καλλίτεχνον περιπεπλεγμένους. Ὁ καλύπτων αὐτὰς πέπλος πολύπτυχος καὶ ποδήρης προσέθετεν εἰς τὸ σῶμα μεγαλεῖον καὶ χάριν ἀνεκλάλητον, ἐβάλλον δὲ ἐν χορῷ ἅρμα μέγα καὶ θεῖον, τὸ μέγα ἅρμα τῆς ἀνθρωπότητος! Ἡ ἀπάτη ἦτο στιγμιαία, συνῆλθον καὶ πολλὰ διδαχθεῖσα ἀπῆλθον συγκεκινημένη.

Τοιαύτη εἶνε ἡ τῶν μνημείων γλῶσσα! Τοιαύτη ἡ ἐπιρροὴ καλῶς καὶ σοφῶς ὠργανισμένων μουσείων τῆς τέχνης! Τοιαῦται εἰσὶν αἱ ἀκραιφνεῖς πηγαὶ τῆς πατρίου ἱστορίας ἐφ' ὧν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ σπουδάσωμεν τὸν ἀληθῆ ἐσωτερικὸν βίον τῶν προγόνων ἡμῶν! Ἡ γραφομένη γλῶσσα αὐτῶν, ἧς ἔχομεν μέγαν ἀριθμὸν πηγῶν, μεταδίδει ἡμῖν τὰ σύμβολα *μόνον* τῶν ἰδεῶν τῶν πατέρων, ὧν ἡ συμπλήρωσις, οὐσα ἀποτέλεσμα πολλῶν τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως παραγόντων, σπανιώτατα, ἂν οὐχὶ ποτέ, παριστᾷ τὰς ἰδέας τῶν ἀρχαίων, οἵαι ἦσαν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν γραφόμεναι. Διὰ τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν ἡ θεία Πρόνοια περιέσωσεν ἡμῖν αὐτὰς τὰς ἰδέας ἀρτιμελεῖς καὶ γνησίας, ὡς συνελήφθησαν ἐν σχήματι ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἀναγνώσωμεν πάσας τὰς ἀποχρώσεις τῆς διανοίας καὶ τοὺς πόθους καὶ ἐλπίδας τῆς καρδίας καὶ τὸ μέγα πρόγραμμα, ὅπερ συνέλαβον πρὸς τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἔνθα συναντῶνται σήμερον καὶ οἱ εὐγενέστεροι πόθοι τῶν μεγάλων πεπολιτισμένων λαῶν τῆς Ἑσπερίας, δι' ὧν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐστὶ διεθνὲς κτῆμα καὶ ἀληθὴς δεσμὸς μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως! Εἶνε ἄρα τολμηρὸν νὰ ποθήσωμεν, ὅπως ἐν τῷ προγράμματι τῆς τῶν νεωτέρων παιδεύσεως καὶ παρ' ἡμῖν τεθῶσιν οἱ ὅροι ἐκεῖνοι, καθ' οὓς ἄλλοτε ἡ συστηματικὴ σπουδὴ αὐτῶν ἐν Φλωρεντίᾳ νέαν παρήγαγε ζωὴν καὶ ἐξήγνισε τὴν κοινωνίαν ἐκ τοῦ σκότους τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος; Δὲν δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς, οἱ γνήσιοι κληρονόμοι τῶν πατέρων μας, διὰ τῆς σπουδῆς τοῦ μυχίου αὐτῶν βίου νὰ προκαλέσωμεν ποιητικήν τινα καὶ δραστήριον ἐποχὴν εἰς τὸ νεαρὸν ἡμῶν ἔθνος; Βλέπετε πῶς τὰ ἐν Εὐρώπῃ μουσεῖα ἐξυφοῦσι καὶ ἐξευγενίζουσι τοὺς γείτονας λαούς, ἐμπνέουσι καὶ δημιουργοῦσιν ἔργα λόγου ἄξια ἐν πάσαις τῆς τέχνης ταῖς μορφαῖς. Αἱ μεγαλουπόλεις νέου καὶ παλαιοῦ κόσμου ἀμιλλῶνται ἐν τῷ βίῳ τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῶν ὡς τοῦτο τρανῶς ἐμαρτυρήθη κατὰ τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων, διότι δι' αὐτῶν, μόνον κατὰ τὴν ὑλιστικὴν τοῦ αἰῶνος τάσιν, περισώζεται ἡμῖν ἡ ἱερὰ φλὸξ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς!

Ἤρξαντο εὐγενεῖς καὶ ὑψηλαὶ ὑπάρξεις νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τῆς συνενώσεως τοῦ θείου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ προϊόντα τῆς τέχνης. Ποθοῦσι τὴν ἀληθῆ τοῦ ἔσω βίου παράστασιν ἀγνὴν καὶ μακρὰν τῶν προλήψεων καὶ παθῶν, πρὸς νέας συναλλαγὰς βίου. Ἡ τοὺς λαοὺς καταλαβοῦσα νάρκη διὰ τῆς τέχνης κατὰ μικρὸν ἀποσοβεῖται, αἱ ὑπὸ τῶν προλήψεων δεσμευόμεναι ἐφέσεις λύουσι τὰ δεσμὰ αὐτῶν. Οἱ εὐγενεῖς πόθοι τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν ἐπιζητοῦσιν ἀντικείμενον ὡρισμένον πρὸς ὅ ν' ἀπευθύνωνται! Τὸ βιωτικὸν δρᾶμα ζητεῖ τοὺς πρωταγωνιστοῦντας ἥρωας κατὰ τοὺς μουσικοὺς παλμοὺς τῆς ψυχῆς. Ἐν ἐλλείπει εἰσέτι βῆμα: Ἡ ἰσχυρὰ ἐξέγερσις ἐν ταῖς καρδίαις τῶν λαῶν τῆς θείας φλογός, τῆς τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν παρεχούσης τοῖς πᾶσι, τῆς συναπτούσης τὸν μύχιον βίον πρὸς κόσμους ἐφέσεων ὑψηλῶν. Ἰδοὺ διατί σιγῶσι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἀληθεῖς τῆς τέχνης προφῆται, δι' ὧν ὅ τε παλαιὸς καὶ νεώτερος κόσμος, τὸ θεῖον ἐνεσάρκωσεν ἐπὶ τῶν ποικίλων αὐτῆς φάσεων.

Εἶνε ἀνάγκη κατεπείγουσα νὰ ἐπισπάσωμεν ἐπὶ τῆς νεωτέρας γενεᾶς τὴν θείαν χάριν τῆς ἀληθοῦς ἐμπνεύσεως, ὅπως γεννηθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν ἀληθεῖς καλλιτέχναι τῆς τέχνης καὶ τῆς πίστεως. Τοῦτο ἕκαστος πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, διότι αὐτὴ ἐστὶν ἡ μόνη ἀληθὴς ὁδὸς διὰ τῆς ὁποίας δυνατὸν εἶνε νὰ ἀγνισθῶσι καὶ ἀνυψωθῶσιν αἱ βιωτικαὶ συναλλαγαὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας.

Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπόθησε τὴν ἀνύψωσιν τοῦ φρονήματος; τίς δὲν ἔπλασεν ὄνειρα μέλλοντος ἠθικωτέρου, ὑψηλοτέρου καὶ εὐσεβεστέρου διὰ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον; τίς κατὰ τὰς παρούσας ἀνωμαλίας καὶ τὴν χαλάρωσιν τῆς κοινωνικῆς πίστεως δὲν ἀναζητεῖ ἀσφαλές τι μέσον πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων; ὑπάρχει τίς μὴ ἀποθαυμάζων τὴν ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς τέχνης τῶν πατέρων ἀκτινοβολοῦσαν ἀλήθειαν; ὑπάρχει τίς δυνάμενος νὰ θεωρήσῃ ἀναλγήτως τὸ ὕψος τῆς διανοίας τῶν ἀρχαίων εἰς τὴν παράστασιν τῶν ὅρων τοῦ βιωτικοῦ δράματος; Εἶναι πόθος γενικὸς καὶ ὄνειρον ἐθνικὸν ἡ ἀνύψωσις τοῦ φρονήματος ἔν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ τέχνῃ...»

Καλλιόπη Κεχαγια

ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ Κ. ΦΕΛΤΩΝ

Ε'.

Τῷ 1856 ὁ Φέλτων ἐδημοσίευσε βιβλιάριον ἐμπεριέχον ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων πεζογράφων καὶ ποιητῶν. Ἐν τῷ προλόγῳ λέγει:

«Ὁ σκοπὸς τοῦ μικροῦ τούτου βιβλίου εἶνε ὅπως προσενέγκω τοῖς ἐν Ἀμερικῇ φοιτηταῖς δείγματα τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, δῆλον ὅτι, πῶς λαλεῖται καὶ γράφεται παρὰ τῶν λογίων, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς δημοτικῆς, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ ὡραῖα Κλέφτικα τραγούδια καὶ εἰς τὰ πλήρη χάριτος ᾄσματα τοῦ Χριστοπούλου... Ἐξελεξάμην δὲ τὰ ἀφορῶντα μᾶλλον τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ἐκ τῶν πολλῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέντων κατὰ διαφόρους περιστάσεις δημοσιεύω μόνον δύο. Οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν εἰσὶ τῶν ἐξοχωτάτων ζώντων Ἑλλήνων, ὧν ὁ μὲν εἷς ὁ κ. Τρικούπης, ὅστις ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ ἐπαναστάσει, ὁ δὲ ἕτερος ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἐπὶ πολὺν χρόνον καθηγητὴς τῆς Νομικῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ὄθωνος, νῦν δὲ κατέχων τὴν θέαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ λόγον, ὃν ἐξεφώνησεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κώστα Βώταρη ἤκουσα ἐγὼ αὐτός. Ἐτυπώθη δὲ ἐνταῦθα ἐκ τινος ἀντιτύπου, ὅπερ ἔλαβε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ δώσῃ μετ' ἐπιδιορθώσεων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

* * *

Τὸ περὶ Ἑλληνικῆς προφορᾶς ζήτημα εἶνε ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου πολλοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἔχουσιν ἀλλοίαν γνώμην. Ἀλλὰ φρονῶ ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία περὶ τοῦ κατεπείγοντος ὅπως διδάσκηται ἡ Νέα Ἑλληνικὴ ταυτοχρόνως μετὰ τῆς ἀρχαίας. Ἡ Νέα Ἑλληνικὴ εἶνε ἡ γλῶσσα ἡ λαλουμένη ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς μέρεσι τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν τοῖς δυτικοῖς τῆς Ἀσίας. Εἶνε δὲ περίεργον καὶ λίαν ἐνδιαφέρον μνημεῖον τῆς ἐθνικῆς ζωτικότητος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τὸ ὄργανον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἥτις ἐποιήσατο θαυμασίας προόδους ἐν τῷ Ἑλληνικῷ βασιλείῳ. Ἡ γλῶσσα αὕτη δέον νὰ διδάσκηται μὲ τὴν προφορὰν τοῦ λαοῦ, ὅπως αὐτὸς γράφει καὶ ὁμιλεῖ αὐτήν, ὅπως μεταχειρίζεται αὐτὴν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, ἐπ' ἄμβωνος, ἐν τῇ βουλῇ, ἐν τῷ πανεπιστημίῳ καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ.»

Ἐν τέλει τοῦ σπουδαίου τούτου βιβλίου ὁ Φέλτων προσέθηκε συντόμους βιογραφίας ἀγγλιστὶ γεγραμμένας τοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου, Νεοφύτου Δούκα, Σπυρίδωνος Τρικούπη, Κώστα Βώταρη, Ῥήγα καὶ Χριστοπούλου. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπλούτισεν αὐτὸ διὰ πολυτίμων σημειώσεων, μεταφράσας τὰς δυσκόλους λέξεις πρὸς εὐκολίαν τῶν φοιτητῶν. Καίτοι δὲ ὁ καθηγητὴς Φέλτων ἐσπούδασε τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ἐν Ἀθήναις ἐπί τινας μῆνας, καίτοι ἐγένετο κάτοχος αὐτῆς, οὐχ ἧττον παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ πλημμελῆ, εἴς τινα μάλιστα μέρη δίδει ὅλως ἀλλοίαν ἔννοιαν τῆς τοῦ πρωτοτύπου, ὡς λ.χ. *Τὰ ἐγκαίνια* μεταφράζει the ceremonies of inauguration ἀντὶ dedication ἢ consecration. *Τίποτε δὲν εἶχον κατορθώσει*, had not succeed edinanything, ἀντὶ had accomplished nothing. *Εἰς ραδιουργίαν*, asablind ἀντὶ to fraud. *Ραδιοῦργος*, bad ἀντὶ crafty. *Παρενδεδυμένος*, having skulked in ἀντὶ incognito. *Στασίδια* stands ἀντὶ pews ἢ seats i na church *Ἁγίασμα*, consecration, ἀντὶ holy water. *Χαμπερίζει*, tells stories ἀντὶ takes no notice. *Κοντοῦλα*, a maidt ἀντὶ a pretty little woman. *Ταξίματα*, wishes ἀντὶ vows ἢ promises. *Τόσον πλέον νοστιμίζω*— so mush the more I please ἀντὶ become agreeable κ.τ.λ.

Σημειώσαντες τὰ λάθη ταῦτα οὐδόλως προτιθέμεθα νὰ ψέξωμεν τὸν σοφὸν καθηγητήν, ἀλλ' ἵνα ἁπλῶς ὑποδείξωμεν ὅτι ὑπάρχουσι λέξεις, ἃς οἱ ξένοι δὲν δύνανται εὐκόλως νὰ ἐννοήσωσιν ἄνευ μακρᾶς μελέτης καὶ πρὸ πάντων ἄνευ τῆς μετὰ τοῦ λαοῦ συχνῆς ἐπικοινωνίας. Ἄλλως τε δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ λάθη ταῦτα τοῦ Φέλτωνος εἰσὶν ἐλάχιστα παραβαλλόμενα πρὸς τὰ σοφῶν τινων Εὐρωπαίων. Ὁ κ. Μπέδγερ ὁ μέγας λεξικογράφος ἀγνοῶν τὴν νέαν Ἑλληνικὴν μετέφρασε τὴν λέξιν *κορακιστὶ* κοινῶς *κορακίστικα* Lingua corvina! Ἄλλοι λεξικογράφοι ὑπέπεσαν εἰς ἔτι παχυλότερα λάθη μεταφράσαντες *χρυσοῦφαντα σερβόντα* personae larvae! *Συγκριτὴς* adcessor judicis, *Μελλίγιον* κοινῶς *Μιλίγγι* Membrum! Πρὸς δὲ τούτοις ἡ λέξις *λάμεια ἡ λάμια*, ὡς ὀρθοτέρων ἀναφέρουσιν ἄλλα χειρόγραφα, μεγάλως ἐσκότισε τὸν νοῦν τῶν Εὐρωπαίων λεξικογράφων, οἵτινες μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἀπεφάσισαν νὰ τὴν μεταβάλωσιν εἰς *λαμόν*! Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀνὴρ λόγιος, μετέφρασεν *Ἐρυθακώδης* bavard, οἱ δὲ σοφοὶ λεξικογράφοι τοῦ «Θησαυροῦ» παρέλειψαν τὴν λέξιν. Ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι τὰ ἄνω ρηθέντα εἰσὶν ἱκανὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἡμετέρων λόγων.

Ὅτε δὲ ὁ λόρδος Κάρλαϊλ ἐδημοσίευσε τὸ γνωστὸν περὶ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος ἡμερολόγιόν του, ὁ Φέλτων ἐσπευσεν ἐν νέᾳ ἐκδόσει, παρ' αὐτοῦ γενομένῃ ἐν Ἀμερικῇ, νὰ ἀντικρούσῃ τὸν εὐγενῆ λόρδον διὰ τὰς ἀδίκους περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων κρίσεις του.

Τοιαῦτα ἐν ὀλίγοις τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ Φέλτωνος.

Ϛ'.

Ὁ Φέλτων ἀπὸ Ἀπριλίου 1853 μέχρι Μαΐου 1854 ἐπεσκέφθη τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἑλλάδα. Ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ χώρᾳ διέμεινεν ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας, ὅπως σπουδάσῃ τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν καὶ μελετήσῃ τὸ περὶ προφορᾶς ζήτημα, ὅπερ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπησχόλει σπουδαίως τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ λογίους.

Τὸν φιλέλληνα τοῦτον ἄνδρα ηὐτυχήσαμεν νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις φιλοξένῳ μεγάρῳ τοῦ Ἄγγλου Πρεσβευτοῦ σὶρ Θωμᾶ Οὐάϊζ καὶ μετ' αὐτοῦ περιωδεύσαμεν τὰ ἔνδοξα πεδία τῶν Μαραθωνομάχων, τὰς ἀθανάτους Θερμοπύλας καὶ τὴν γῆν ἐκείνην, ἐν ᾗ τὸ ἔμψυχον μάρμαρον ἔλαβε πνοὴν ὑπὸ τὴν σμίλην τοῦ Φειδίου καὶ ἡ σανὶς ἐζωοποιήθη ὑπὸ τῆς γραφίδος τοῦ Ἀπελλοῦ.

Ἡ ἐν Ἀθήναις διαμονὴ τοῦ Φέλτωνος ὑπῆρξε λίαν εὐχάριστος, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ διὰ τῶν ἀκολούθων φράσεων πρὸς τὸν φίλον του Δρ. Χάου.

«Δὲν δύναμαι νὰ σοὶ περιγράψω τὴν ἄπειρον εὐχαριστησιν, ἣν ἐδοκίμασα κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους μῆνας καθ' οὓς διέμεινα ἐνταῦθα. Καί, ἄν, ἀντικείμενα ἀγαπητὰ δὲν μὲ εἶκνων πρὸς τὴν πατρίδα, ἤθελον λυπηθῆ πολὺ νὰ ἀφήσω τὰς λαμπρὰς σκηνάς, τὰ γραφικώτατα ὄρη, τὰς ὡραίας κοιλάδας, τὰ θαυμάσια μνημεῖα παρελθούσης δόξης καὶ τὴν φιλόξενον καὶ προσφιλῆ ταύτην κοινωνίαν. Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα ἀπέρχομαι εἰς Νεάπολιν καὶ Ῥώμην. Τὴν δὲ 1ην Μαΐου, Θεοῦ θέλοντος, θὰ εἶμαι ἐν Ἀμερικῇ.

Τὸ ὄνομα καὶ τὰ κατορθώματά σου δὲν ἐλησμονήθησαν ἐνταῦθα. Εἶδον τὰ ἔχνη τοῦ φιλελληνικοῦ σου σταδίου καὶ ἤκουσα πολλὰς ἱστορίας τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ σου».

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς Ἀμερικὴν ἄφιξίν του ὁ Φέλτων προσκληθεὶς παρὰ τῆς συγκλήτου τοῦ ἐν Καντοβριγίᾳ πανεπιστημίου ἀπήγγειλε σπουδαῖον λόγον ἐνώπιον τῶν ἀρχῶν τοῦ πανεπιστημίου, τῶν καθηγητῶν, φοιτητῶν καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἀρχόμενος τοῦ λόγου ὁ Φέλτων ἐξέφρασε πρῶτον τὴν χαρὰν του ὅτι ἐπανέβλεπε μετ' ἀπουσίαν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως περίπου ἔτους τὴν πατρίδα, τοὺς φίλους καὶ τοὺς προσφιλεῖς αὐτοῦ συναδέλφους καὶ φοιτητάς, εἶτα δὲ ἐποιήσατο εὔρημον μνείαν τῶν ἐπιζώντων καὶ τεθνεώτων πρυτάνεων καὶ καθηγητῶν, οἵτινες διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν γνώσεων, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς μειλιχίου καὶ εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς ἀνύψωσαν τὸ πανεπιστήμιον εἰς τὴν ὑψίστην αὐτοῦ περιωπήν. Ἐν τέλει ὁ ῥήτωρ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ λόγου: «Περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν φιλολογίαν, τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῇ καθῆκον, ὅπως ὑποστηρίξῃ καὶ προαγάγῃ αὐτάς».

Τὸ θέμα δὲ τοῦτο ἐπραγματεύθη μετὰ μεγίστης ἐμβριθείας καὶ σαφηνείας.

Ὁ λόγος τοῦ Φέλτωνος βρίθει οὐ μόνον ποικίλων φιλολογικῶν γνώσεων, ἃς ἐναπεταμίευσεν ἐν ἑαυτῷ ἐκ τῆς μακρᾶς μελέτης τῶν κλασικῶν, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶν γνώσεων, ἃς προσεκτήσατο διαρκούσης τῆς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἑλλάδι περιηγήσεώς του. Ψέγει δὲ πικρῶς τοὺς Ἀμερικανοὺς ὡς μειονεκτοῦντας τῶν Εὐρωπαίων κατὰ πολλά, καὶ παροτρύνει τοὺς πλουσίους, ὅπως διὰ τοῦ πλούτου των καταστήσωσι τὰ ἐκπαιδευτήρια των ἴσα ἂν οὐχὶ ἀνώτερα τῶν τῆς Εὐρώπης.

«Εἰς τῶν περιδοξοτάτων ἀνδρῶν», εἶπεν ὁ Φέλτων, «—περὶ τοῦ ὁποίου βασιλεῖς ἐρίζουσιν,—οὑτινος τὰ φιλολογικὰ ἔργα λίαν εὐφήμως ἀμφότερα τὰ ἡμισφαίρια ἀπεδέχθησαν, εἶπε πρὸς ἐμέ:—Τὸ μέλλον τῶν ἐπιστημῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐν τῇ γηραιᾷ καὶ σεσηπυίᾳ ταύτῃ Εὐρώπῃ ἡμεῖς ὀλίγον ἢ οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν. Ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν δέον νὰ προσδοκῶμεν ἐκ τῆς ὑμετέρας πατρίδος». — Τὴν ἰδέαν ταύτην, τοσοῦτον εἰλικρινῶς καὶ ἐμφαντικῶς ἐκφρασθεῖσαν, συμμερίζονται οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν Εὐρώπῃ φιλολόγων καὶ ἐπιστημόνων. Ἐν τούτοις, καίτοι φρονῶ ὅτι οἱ λόγοι τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς εἰσὶ λίαν ὑπερβολικοί, οὐχ' ἧττον ὑπάρχει μικρὰ δόσις ἀληθείας ἥτις ἐπιβάλλει σπουδαίας ὑποχρεώσεις εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅπως ὑποστηριξῇ διὰ παντὸς μέσου τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμόν, ἵνα μὴ τοὐλάχιστον ματαιωθῶσιν αἱ ἐλπίδες τῶν εὐγενῶν ἐκείνων πνευμάτων, ἅτινα, ἐν ᾧ ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ Παλαιῷ Κόσμῳ, ἀναπέμπουσι δεήσεις πρὸς τὸν Οὐρανὸν πρὸς πλήρη αὐτῆς θρίαμβον ἐν τῷ Νέῳ.

«Αἱ περὶ ἐκπαιδεύσεως ἀρχαὶ ἡμῶν εἰσιν ἀναμφιβόλως ἑδραῖαι, καὶ νομίζω ὅτι ἂν ἐμμένωμεν ἐν ταύταις πιστῶς, αὗται ἔσονται ἀναντιρρήτως ἀπαρασάλευτα θέμελα, ἐφ' ὧν θὰ ἱδρύσωμεν διὰ τῶν ἐπιστημῶν, γραμμάτων καὶ τεχνῶν τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ.

«Μὴ λησμονήσωμεν, κύριοι, ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν, ὅταν εἷς τῶν περιδοξοτάτων προέδρων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, — ἀνὴρ ὅστις οὐδέποτε ἐν μέσῳ τῶν δημοσίων φροντίδων ἢ ἀσχολιῶν τῆς πολιτικῆς κονίστρας ἐλησμόνησε τὸ καθῆκον, ὅπερ ὤφειλε πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν, — συνέστησεν εἰς τὸ κοινοβούλιον τὴν ἵδρυσιν ἀστεροσκοπείου, φωνὴ ὑψώθη κατ' αὐτοῦ καταδικάσασα τὴν πρότασιν ὡς ἀντισυνταγματικήν. Αὕτη δὲ ἡ *γραφὴ παρανόμων* τοσοῦτον ἐκλόνισε τὴν κυβέρνησιν, ὥστε ὅπως καθησυχάσῃ τὰ ἀμετάβλητα πνεύματα τῆς μεγάλης ἐκείνης δημοκρατίας ὑπεχρεώθη νὰ μεταβάλλῃ τὴν λέξιν *Ἀστεροσκοπεῖον εἰς Ἀποθήκην Γεωγραφικῶν Χαρτῶν*!!...

«Ἐν τούτοις δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, καίτοι ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐποιησάμεθα γιγαντιαίας προόδους πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας, οὐχ' ἧττον μειονεκτοῦμεν τῶν Εὐρωπαίων κατὰ πολλά. Ὁ Παλαιὸς Κόσμος εἶνε εἰσέτι τὸ μέγα ἡμῶν σχολεῖον, ἐν ᾧ διδασκόμεθα τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας· διδάσκαλοι δὲ ἡμῶν εἶσιν οἱ καθηγηταὶ τῆς ἐν Εὐρώπῃ φιλολογίας. Οἱ καλλιτέχναι ἡμῶν εἶσιν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν γενέτειραν αὐτῶν γῆν, διότι αἱ σπουδαιόταπαι καὶ λαμπρόταται συλλογαὶ τῆς τε

ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς εὑρίσκονται μόνον ὑπὸ τὸν ὡραῖον καὶ ἀνέφελον τῆς Ἰταλίας οὐρανόν. Οἱ Γρῆνω, οἱ Πάουερς, οἱ Κρόφωδς, οἱ Στώρεις, οἱ Πέϊγες καὶ οἱ Τόμψωνες, ὧν ἡ εὐφυΐα καὶ τὰ ἔργα τιμῶσι τὸ Ἀμερικανικὸν ὄνομα, δέον ν' ἀπέλθωσιν εἰς ξένας χώρας καθαγιασθείσας ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ παρελθόντος καὶ διδαχθῶσιν ἐν τοῖς Ὀφικίοις, ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πίττη, ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ.

«Τὰ μειονεκτήματα ταῦτα δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ ἀναπληρώσωμεν καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις καὶ τὰ μέσα ἡμῶν ἐπιτρέπουσιν. Ἀληθεύει ὅτι οὐδέποτε ἐλπίζομεν νὰ μεταφέρωμεν εἰς τὰς ἀκτὰς ἡμῶν τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Μπελβεδέρε ἢ τὸν Παρθενῶνα ἢ τὸ Βατικανὸν ἢ τὸ Βουρβωνικὸν Μουσεῖον ἢ τὴν ἐνταφιασθεῖσαν πόλιν τῆς Πομπηΐας, ἀλλ' εἴμεθα πλούσιοι καὶ δυνάμεθα νὰ ἀγοράσωμεν ἀντίτυπα πάντων τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης καὶ πάντα τὰ βιβλία τὰ ἐκ τῶν πιεστηρίων τῆς Εὐρώπης ἐξερχόμενα. Δὲν πρέπει νὰ προφασιζώμεθα λέγοντες, ὅτι εἴμεθα νέον ἔθνος καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται μακρὰ περίοδος χρόνου πρὸς σχηματισμὸν μεγάλων βιβλιοθηκῶν καὶ σπουδαίων συλλογῶν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης. Αἱ πλουσιώτεραι βιβλιοθῆκαι τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τοσοῦτον ἀρχαῖαι ὡς ἡ τοῦ πανεπιστημίου Χάβαρδ. Ἡ Γοττίγγη δὲν ἀριθμεῖ οὐδὲ τὸ ἥμισυ τῶν ἐτῶν τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου, καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου μόλις ὑπερβαίνει τὸν μέσον ὅρον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν βραχεῖ διαστήματι εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, ἐμπεριέχει 80 χιλιάδας τόμων!

«Αἱ Ἀθῆναι, κύριοι, ἡ περίδοξος ἐκείνη πόλις, ἡ μήτηρ τῆς σοφίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τετρακοσίων ἐτῶν σκληρᾶν δουλείαν καὶ μετὰ ἑπταετῆ καταστρεπτικὸν καὶ αἱματηρὸν πόλεμον ὑπερέχει ἡμῶν εἴς τε τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα.

Ἀλλ' ἐκτὸς πάντων τούτων καὶ ἡ ἐλαχίστη Γερμανικὴ πόλις ἔχει τὸ πανεπιστήμιόν της, τὰ μουσεῖα της, τὴν πλουσίαν αὐτῆς βιβλιοθήκην. Θὰ ἐπιτρέψητε νὰ λεχθῇ ὅτι μικρά τις γερμανικὴ πόλις, ὀλίγων τετραγωνικῶν μιλίων τὴν ἔκτασιν, δύναται νὰ διατηρήσῃ καθιδρύματα, ἅτινα τὰ Ἡνωμένα Κράτη, διότι δῆθεν εἶσι πολὺ νέα καὶ πολὺ πτωχά, ἀδυνατοῦσι νὰ διατηρήσωσιν;

Τὰ μουσεῖα καὶ αἱ βιβλιοθῆκαι τῆς Εὐρώπης συμβαδίζουσι μετὰ τῆς προόδου τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ὑποστηριζόμενα ὑπὸ τῆς μεγαλοδωρίας τῶν δεσποτικῶν κυβερνήσεων. Οἱ ἐν Εὐρώπῃ λόγιοι δύνανται νὰ ἐξετάζωσιν οἱονδήποτε ἀντικείμενον μηδεμίαν ἔχοντες ἀνάγκην νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πρὸς μελέτην τῶν σχετικῶν βιβλίων. Δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων δὲν εἶνε πάντοτε πλούσιοι, καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία ἅμα τῇ δημοσιεύσει δὲν εὑρίσκονται πάντοτε εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῶν σιδηροδρόμων οὐδὲ ἀγοράζονται παρὰ τοῦ πλήθους ὅπως τὰ μυθιστορήματα. Ὁ ἀστρονόμος, ὅστις ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτὸς καταγίνεται εἰς τὸ ἐπίπονον καὶ λίαν λυσιτελὲς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἔργον του, δέον νὰ προσφέρῃ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἐργασίαν του δωρεάν, ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ καταστήσῃ κοινὰ τοῖς πᾶσι τὰ ἀποτελέσματα τῶν σπουδαίων αὐτοῦ ἀνακαλύψεων! Μέγας ἱστοριογράφος ἐν Ἀμερικῇ ἐπιθυμεῖ νὰ συγγράψῃ πρὸς τέρψιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ κόσμου τὴν ἱστορίαν τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας ἢ τὴν Κατάκτησιν τοῦ Μεξικοῦ· ἀλλ' εἰς μάτην ζητεῖ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ἡμῶν τὰ ἀπαιτούμενα βοηθήματα· ὅθεν ὑποχρεοῦται νὰ δαπανήσῃ μεγάλα ποσὰ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ πρὸς ἀντιγραφὴν χειρογράφων. Ἄλλος διακεκριμένος φιλόλογος γράφει Ἱστορίαν τῆς Ἱσπανικῆς φιλολογίας, προωρισμένην νὰ ἐπιδράσῃ αἰσίως ἐπὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ σπουδῶν. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ. Ὅθεν ἐδέησε νὰ ἀπέλθῃ εἰς Εὐρώπην καὶ διὰ μεγάλης δαπάνης συλλέξῃ ἐκεῖ τὴν ἀπαιτουμένην ὕλην. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ βουλόμενος ἐκ τῶν ἡμετέρων λογίων νὰ συγγράψῃ σπουδαῖόν τι ἔργον, ὀφείλει νὰ ἀγοράσῃ βιβλία, νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς δημοσίους καὶ ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης δαπανῶν χρόνον καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα.

«Ἠδύνατο πτωχός τις, ἔστω καὶ ἱκανώτατος, νὰ συγγράψῃ τὴν κλασικὴν ἱστορίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τοῦ Βάγκροφτ; Ἠδύνατο ὁ Λόγκφελλω νὰ διδάξῃ τὸν Δάντην καὶ τὸν Γκαῖτε εἰς τὰς τάξεις του ἄνευ ἄλλων βοηθημάτων ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Χάβαρδ εὑρισκομένων; Δύναταί τις ἐκ τῶν ἡμετέρων λογίων νὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς φιλολογίας διὰ μόνων τῶν βιβλίων τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου, ἂν μάλιστα πρόκειται ν' ἀντλῇ τὰ τῆς δαπάνης ἐκ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ τῆς καθηγεσίας του;

«Εἶνε δυνατὸν ἐνταῦθα ἢ ὁπουδήποτε ἄλλοθι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν οἱ περὶ τὰ γράμματα νὰ παρακολουθήσωσι πᾶσαν πρόοδον τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος καὶ νὰ γίνωνται μύσται τῶν νεωτάτων ἀνακαλύψεων μεθ' ὅσης καὶ οἱ ἐν Εὐρώπῃ εὐχερείας; Ὄχι, βεβαίως!

«Καὶ ὅμως αἱ σχέσεις ἡμῶν μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου εἰσὶ φιλικώταται καὶ οὐδὲν κώλυμα παρεμβάλλουσι πρὸς τὴν ἡμετέραν πρόοδον. Εἴμεθα φίλοι μὲν πάντων, ἐχθροὶ δὲ οὐδενός. Ἡ Ἑλλὰς ἡ Ρώμη καὶ ἡ Μεσαιωνικὴ Εὐρώπη ἐκληροδότησαν τοὺς θησαυρούς των καὶ παρέθηκαν ὅλην τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν σοφίαν των πρὸ ἡμῶν. Δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰ λαμπρότατα προϊόντα τῶν μεγαλοφυεστάτων ἀνδρῶν σύμπαντος τοῦ κόσμου. Ἡ Ἀγγλία ἡ μητρικὴ ἡμῶν χώρα ἐν ᾗ ἐπαναπαύεται ἡ κόνις τῶν ἡμετέρων πατέρων, παρέδωκεν ἡμῖν τὸν Σαικσπῆρον καὶ Μίλτωνα, τὸν Βάκωνα καὶ Νεύτωνα, ὡς πλουσίαν κληρονομίαν.....

Κατὰ τὸ παρὸν ὁ πολιτισμὸς τοῦ Νέου Κόσμου μειονεκτεῖ τοῦ Παλαιοῦ. Καθῆκον λοιπὸν ἱερὸν ἐπιβάλλεται ἡμῖν, ἵνα ἐργασθῶμεν σπουδαίως καὶ ἀποτελεσματικῶς πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων. Ἂς πλουτίσωμεν τὰς βιβλιοθήκας ἡμῶν διὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν διαπρεπεστάτων ζωγράφων καὶ γλυπτῶν. Ἂς πλουτίσωμεν τὰς συλλογὰς τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν, οὕτω δὲ δὲν θὰ ὦσιν ἠναγκασμένοι οἱ συγγραφεῖς, οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται ἡμῶν νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὴν Ἑσπερίαν. Ὡς ποτὲ αἱ Ἀθῆναι ὑπερέχουν τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ ἡ Βοστώνη ἂς ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλά, κύριοι, δὲν λέγω ταῦτα ἐξ ἰδιοτελοῦς συμφέροντος. Ὁ φιλόλογος, ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ἐπιστήμων δὲν ἐργάζονται δι' ἑαυτούς. Πλούτη καὶ τιμαὶ δὲν εἶνε τὸ βραβεῖον, δι' οὗ μοχθοῦσι νὰ στέφωσι τοὺς κόπους των. Ἡ ἀναμοιβὴ αὐτῶν ἔγκειται ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἴσως ἐν μέλλοντι ἀπομεμακρυσμένῳ.....»

Τέλος κατέστρεψε τὸν λόγον διὰ τῶν ἀκολούθων ὡραιοτάτων φράσεων:

«Διαρκούσης τῆς μικρᾶς ὑπάρξεως τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας, ἐν μέσῳ τῆς ἀνακωχῆς τῶν ἀλλοδαπῶν καὶ ἐμφυλίων πολέμων, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ στρατοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν πυρπολήσαντες τὰ δάση της, κατερημώσαντες τοὺς ἀγρούς της καὶ μεταβαλόντες τοὺς ναούς της εἰς κόνιν, εἰς τοὺς λίαν ταραχώδεις ἐκείνους αἰῶνας τῆς δημοκρατικῆς αὐτῆς ὑπάρξεως τὸ πῦρ τῆς πλαστικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας οὐδέποτε ἐσβέσθη. Ἐν Ἀθήναις ἐτελειοποιήθη ἡ ἱστορία, ἡ πολιτικὴ καὶ δικανικὴ ρητορεία, ἡ λυρικὴ καὶ δραματικὴ ποίησις, ἡ μουσική, ἡ ζωγραφική, ἡ ἀρχιτεκτονική, καὶ ἡ γλυπτική. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὰ μαθηματικά, ἡ δὲ μεγαλοφυΐα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἡ μελίρρυτος εὐγλωττία τοῦ Πλάτωνος ἀνέπτυξαν τὰς ἐπιστήμας τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν μεταφυσικῶν.

Ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τῆς Ἀκροκορίνθου ὁ ὀφθαλμὸς ἐπισκοπεῖ ὁλόκληρον τὴν χώραν ἥτις ἐπλήρωσε τὸ σύμπαν μὲ τὴν δόξαν τῶν μεγαλουργῶν αὐτῆς ὀνομάτων. Ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἐπισκοποῦμεν τὰς σκηνὰς ἔνθα ὁ Σωκράτης ὡμίλει, ἐδίδασκε καὶ ἀπέθανεν, ἔνθα ὁ Δημοσθένης ἐνεθάρρυνε τὰς ἀπέλπιδας καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, ἔνθα οἱ δραματικοὶ ἐδίδασκον τὰς ἀπαραμίλλους αὐτῶν τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας, ἔνθα ὁ Πλάτων ἤθελε τοὺς ἀκροατὰς τῆς Ἀκαδημίας μὲ τὰς θείας διδασκαλίας τῆς φιλοσοφίας, ἐν ᾧ ὁ Κηφισσὸς ἐψιθύριζεν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἀρχαίων ἐλαιῶν, ἔνθα ὁ ἅγιος Παῦλος ἐδίδασκε τοὺς ἐν πλάνῃ τυγχάνοντας πλὴν σεβασμίους σοφοὺς τῆς Ἀγορᾶς καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου τὴν γνῶσιν τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν.

Ἐκεῖ ἵστανται τὰ ἐρείπια τοῦ Παρθενῶνος ἐπιβλητικά, περικαλῆ καὶ περιπαθῆ, ἅτινα ἀσπαζόμενος λαμπρύνει καὶ ἀνατέλλων καὶ δύων ὁ ἥλιος καὶ τὸ φέγγος τῶν αἰθρίων ἀττικῶν νυκτῶν. Ἐν τῇ ἑστίᾳ ἐκείνῃ τὰ φῶτα τῆς ἀρχαίας παιδείας συνεκέντρωσαν τὰς λαμπρὰς αὐτῶν ἀκτῖνας καὶ ἐκ τοῦ κέντρου τούτου ἐφωτίσθησαν ἅπαντες οἱ αἰῶνες καὶ σύμπας ὁ κόσμος.

Τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἔστην ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ ἀνέγνων τοὺς πατριωτικοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους, ἡ φαντασία μου ἀπεπλανήθη μακρὰν τῶν κλασικῶν καὶ ἀθανάτων τούτων σκηνῶν καὶ ἀπέπτη εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν Ἀμερικανῶν πολιτῶν, οἵτινες δὶς συνηθροίσθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον (1) ἀκροώμενοι τῆς εὐγλωττίας τοῦ μείζοτου τῶν Ἀμερικανῶν ρητόρων (2), ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου τῶν ἡμετέρων ρητόρων ὡμοίαζε τὸν μέγαν Ἀθηναῖον ὡς πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῆς ρητορείας, ὅτε ἐζωγράφιζε τὰ περίδοξα κατορθώματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ἐνεθουσία τοὺς συμπολίτας του δι' ἀττικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ἡ μεγαλοφυΐα τῆς Ἑλλάδος περιίπταται εἰσέτι εἰς τὴν γῆν ἔνθα συνεπλήρωσε τοὺς θριάμβους της. Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ διδασκαλία του, ὁ Δημοσθένης καὶ ἡ εὐγλωττία του, ὁ Αἰσχύλος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς τραγῳδίας, ὁ Σοφοκλῆς μὲ τὰ λαμπρὰ αὐτοῦ κάλλη καὶ σοφίαν, ὁ Φειδίας καὶ οἱ ἐκ μαρμάρου αὐτοῦ θεοί, ὁ Ἰκτῖνος καὶ ὁ Παρθενὼν του καθαγιάζουσιν ἔτι τὴν γενέτειραν αὐτῶν γῆν. Ἐὰν εἶνε γεγραμμένον ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Θείας Προνοίας ἵνα τὰ ἔθνη παρέλθωσιν ὡς τὰ ἄτομα ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τούτου, εἴθε ἡ μεγαλοφυΐα τῆς ἡμετέρας χώρας νὰ καθαγιάσῃ καὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐν οἷς τὰ πολυμαθῆ καὶ σοφὰ αὐτῆς τέκνα τὰς διατριβὰς ποιοῦνται. Εἴθε τὸ πνεῦμα τοῦ Πλάτωνός της νὰ περιίπταται ἐπὶ τοῦ μέρους ἔνθα ἵστανται τὰ ἅλση τῆς Ἀκαδημίας του, εἴθε οἱ τελευταῖοι φθόγγοι τοῦ Δημοσθένους της νὰ ἀντηχῶσι διὰ παντὸς ἐπὶ τοῦ ἐγκαταλελειμμένου λόφου, ἔνθα ποτὲ ἡ πατριωτικὴ αὐτοῦ φωνὴ συνεκίνει τὰς καρδίας τῶν συγχρόνων του. Ἐὰν δὲ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμετέρας πατρίδος εἶνε περιορισμένον νὰ καταστραφῇ, καί, ὡς τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, νὰ μεταβληθῇ εἰς σιωπηρὰν εἰκόνα ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῆς Ἱστορίας, εἴθε νὰ ἀφήσῃ ὄπισθέν του τοιαύτας λαμπρὰς καὶ ἐνδόξους ἀναμνήσεις οἵαι αἱ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

(Ἕπεται συνέχεια) Γ. Δ. Κ.

1 Ὁ ρήτωρ ἐννοεῖ τὸ ἐν Βῶνκερ-Χίλλ μνημεῖον.
2 Οὐέβστερ.

ΑΠΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

"ΟΙ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ,,

Β.

Ἀλλὰ τῆς Ἀναστάσεως τὴν ὥραν εἶχε γράψῃ
Αὐτός, ποὺ μόνος τῶν λαῶν τὴν τύχη ἀποφασίζει.
Ἐκεῖν' ἡ σπίθα ἡ δυνατὴ τῆς φλογερῆς ψυχῆς σας
ἔγεινε τέλος μιὰ φωτιὰ, ποὺ 'σπάρθηκε τριγύρω
εἰς ὅλη τὴν Ἑπτάνησο, κάθε καρδιὰ ν' ἀνάψῃ.
Ναοὶ καὶ χώραις καὶ χωριὰ καὶ σπίτια καὶ καλύβια,
ὅλα μιὰ μόν' ἠχούσανε λέξι τερπνὴ κι' ἁγία,
"Ε ρ ω σ ι! μόνον "Ε ρ ω σ ι! Κι' ἄνδρες, παιδιὰ, γυναίκαις,
ἀντάμα τὴν ἐφώναζαν, κι' ἀδελφικὰ 'φιλιῶνταν.
Τέτοια βροντόκροτη φωνὴ, φθασμένη 'ς τὴν Εὐρώπη,
τῶν Δυνατῶν ἐτάραξε μὲ τόση ὁρμὴ τοὺς θρόνους,
ὥστε ἀναγνώρισαν κι' αὐτοὶ τὰ δικαιώματά μας·
κι' ἡ φοβερὴ βασίλισσα τῶν θαλασσῶν ἐβιάσθη,
τὴν ὥρα 'κείνη τοῦ Θεοῦ, 'ς τοὺς πόθους μας νὰ κλίνῃ.
Ἂ τότε, ποιὸς ἐνθουσιασμὸς μᾶς 'πλημμυροῦσεν ὅλους,
καὶ πόσα, πόσα δάκρυα παρηγοριᾶς ἁγίας
ἐβρέχανε τὰ στήθη σας!... Ἀλλὰ 'ς τὴν ἀρετή σας
ποιὸς ἔπαινος, ὦ μάρτυρες, εἶν' ἀρκετὸς νὰ φθάσῃ;
Ὅσοι 'ς τὰ σπλάχνα τὴν ψυχὴ δὲν ἔχουν διατρεμμένη,
Ἕλληνες καὶ φιλέλληνες, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι,
ἂς σκύψουν ὅλοι 'ς τὴν τραγὴ τῆς φήμης σας λαμπάδα·
κι' ὅσο θὰ ὑπάρχῃ Ἑλληνισμός, κι' ὅσο ἡ φωνὴ τῆς δόξας
τῶν ἀπογόνων ταῖς καρδιαῖς δὲν παύσῃ νὰ θερμαίνῃ,
ἂς ἦσθ' εὐλογημένοι!

Γ. ΜΑΡΤΙΝΕΑΗΣ

ΑΒΔΟΝ ΔΕ ΠΑΘ

ΤΟ ΑΣΤΡΟΝ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΑΝ

(Ἀραβικὴ διήγησις)

Μετάφρασις ἐκ τῆς Καστιλιανῆς ὑπὸ Γ. Ν. Μαυράκη

(Συνέχεια).

ς'.

«Εἴκοσι καὶ πέντε φορὰς ὁ ἄνεμος τοῦ χειμῶνος ἐτάραξε τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἀφ' ὅτου ὁ Μέγας Ἀβδεραχμάν, πατὴρ τοῦ Ἀλακέμ, διέταξε νὰ ἠχήσῃ ἡ σάλπιγξ τοῦ *ἀλχιχὲδ* (πόλεμος ἱερὸς) ἐναντίον τῶν Ναζαρηνῶν.

Ὁ ἀρχηγὸς Ἀβδαλλάχ, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ καλίφου εἰς τὸν πόλεμον, μετά τινας *ἀλγάρας* (ἐπιδρομὰς) κατώρθωσε νὰ στήσῃ τὴν σημαίαν τοῦ Ἰσλὰμ ἐπὶ τῶν μιναρέδων τῆς Μεδίνας-Γαλίσιας [1] (Θαμόρα).

Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς τὰ στρατεύματα τοῦ μουσουλμάνου ἀρχηγοῦ συνέλαβον ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ὑπῆρξε νέα τις παρθένος, κόρη, μὲ μαύρην μεταξίνην κόμην, ὀφθαλμοὺς δειλοὺς καὶ λάμποντας, χεῖλη ἐρυθρᾶ, ἀγνὴ ὡς περιστερὰ καὶ ὡραία ὡς οὐρανὸς ἀνέφελος.

Ὁ *Ἥλιος* ἦτο ἡ λατρεία τῆς Θαμόρας.

Ὁδηγηθεῖσα εἰς Κόρδοβαν ἠγοράσθη πάραυτα ὑφ' ἑνὸς ἑβραίου, δυσειδοῦς, γέροντος, ἀηδοῦς, ἀλλ' ὅσον ἀηδοῦς τόσον πλουσίου.

Ὁ ἑβραῖος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο Ἀκάβ, Ἀκὰβ τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν εἶχον κηλιδώσει ἤδη χίλια ἐγκλήματα.

Ἐρωτευμένος παραφόρως ὁ ἑβραῖος ἐκ τῶν θελγήτρων τῆς Ναζαρηνῆς, ἠθέλησε νὰ τῇ ἐκδηλώσει τὸ πάθος του διὰ τρόπου κτηνώδους οἷον συνειθίζει κύριος πρὸς τὰς δούλας αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ *Ἥλιος* ἀντέστη ὡς πλοῖον καταληφθὲν ἐν τῷ πελάγει ὑπὸ καταιγίδος.

Καὶ ὁ ἀναίσχυντος ἑβραῖος, μεταξὺ τῆς αἰωνίου ἀπωλείας τῆς ὡραίας τοῦ δούλης, — διότι ὁ *Ἥλιος* θὰ προὐτίμα τὸν θάνατον τῆς ἀτιμίας — ἢ τῆς ἀπολαύσεως ἐκείνης τῆς καλλονῆς, ἔστω καὶ διὰ τῆς θέας, ἀπεφάσισε τὸ τελευταῖον· καὶ ἡ μὲ τὰ ἐρυθρὰ χεῖλη παρθένος ἠδυνήθη, μολονότι δούλη, νὰ διατηρήσῃ ἄνευ κηλίδος τὴν ἀγνότητα.

Ὁ *Ἥλιος*, τῆς ὁποίας τὸ μέτωπον εἶχον ἀσπασθῆ αἱ αὖραι μόλις δώδεκα ἀνοίξεων, δὲν εἶχεν ἀγαπήσει ἀκόμη.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἔρως εἶνε ὁ παγκόσμιος νόμος τῶν ὄντων, παρερχομένων τῶν ἐτῶν, ἔφθασεν ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Ναζαρηνὴ παῖς ἠσθάνθη πάλλουσαν τὴν καρδίαν μετὰ πόθου, ἠσθάνθη ὅ,τι ὅλαι αἱ παρθένοι, τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαφρώσῃ τὸ στῆθος, νὰ εὕρῃ πρόσωπον ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ ἐναποθέσῃ τὰ μυστικὰ τῆς ψυχῆς, ἠσθάνθη .... τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀγαπᾶν. Καὶ ὠχρίασαν αἱ ῥοδιναὶ παρειαί της καὶ τὰ ἐκ ῥοδινίου χεῖλη της· γλυκεῖα δὲ καὶ ἡδυπαθὴς μελαγχολία ἐζωγραφήθη ἐπὶ τῶν ὡραίων ὀφθαλμῶν της καὶ συνεταράχθη ὁ κόλπος της ὑφ' ὁρμῶν μυστηριωδῶν συναισθήσεων ἔρωτος ἄνευ ἀντικειμένου.

Ὁ πρίγκιψ, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ἀκοὰς εἶχε φθάσει ἡ φήμη τῆς ἀπαραμίλλου καλλονῆς, ἐπεθύμησε νὰ τὴν ἴδῃ.

Ὁ δὲ Ἀκάβ, δοῦλος τοῦ χρυσοῦ μόσχου, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασεν, ὅπως ἱκανοποιήσῃ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Ἀβδεραχμάν.

Ἐξετελέσθη ἡ συνέντευξις. Ὁ Ἀβδεραχμάν, ὑψηλὸς καὶ χαρίεις τὸ ἀνάστημα, ὡραῖος τὸ πρόσωπον, μὲ τὴν χρυσῆν γενειάδα του καὶ τοὺς κυανοῦς καὶ ἐκφραστικοὺς ὀφθαλμούς του, ὑπῆρξε διὰ τὸν *Ἥλιον* ἡ πραγματοποίησις τῶν ὀνείρων της· καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔρωτος ἐπέχυσε τὸ νέκταρ τοῦ μαγικοῦ κυπέλλου του ἐπὶ τῶν καρδιῶν τοῦ πρίγκιπος καὶ τῆς δούλης.

1 Ὠνόμασαν οὕτω οἱ ἄραβες τὴν Θαμόραν, διότι ἦτο ἴσως ἡ πλέον ἐπιφανὴς καὶ ἐνδιαφέρουσα πόλις τοῦ χριστιανικοῦ βασιλείου τοῦ Λεὼν καὶ Γαλλθίας.

Ἓν ἔτος κατόπιν καὶ τὸ δέκατον τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ *Ἡλίου* ἔφερεν αὖτη εἰς φῶς κόρην ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἑβραίου.

Ἡ κόρη ἐκείνη, ὡραία ὡς ἡ εὐδαιμονία, ὠνομάσθη Χαλεβά ...»

Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ ἐσταμάτησε φθάνων εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς ἀναγνώσεως· παρετήρησε τὸν μάγον καὶ δὲν ἠδυνήθη ἢ νὰ φωνήσῃ μετ' ἐκπλήξεως :

— Ἡ Χαλεβά ! ἡ πριγκίπισσα, ἀδελφὴ τοῦ Ἀλακέμ !

— Ναὶ ἀπήντησεν ὁ Σαουλγαλίπ, ἡ Χαλεβά, τὸ οὐρὶ τῶν ἐρώτων σου. Ἐξακολούθησον.

Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ ὑπήκουσε.

«Τὸ πάθος τοῦ Ἀβδεραχμάν, ἀντὶ νὰ σβεσθῇ, ηὔξησε σὺν τῷ χρόνῳ, εἰς τοιοῦτον ὥστε ἡ φήμη τῶν ἐρώτων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ καλίφης ὡς καὶ ἡ Ναζαρηνὴ δούλη θὰ ἐπεθύμουν νὰ κρύψωσι, φυλαττομένους ὑπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μυστηρίου, ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς σουλτάνας Σαΰδας-Κίνθας.

Κίνθα, ἡ κόρη τῶν μαγικῶν ἐξορκισμῶν, ἦτο ζηλότυπος ὡς λέαινα, πανοῦργος ὡς ἀλώπηξ καὶ ὡς ὕαινα αἱμοβόρος.

Καὶ νύκτα τινα, ὅτε ἡ σελήνη ἐμεσουράνει, ἡ Κίνθα, βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ Ἀκάβ, ἐβύθισε τὸ ἐγχειρίδιον αὐτῆς εἰς τὸ στῆθος τῆς ἀκάκου Ναζαρηνῆς.

Ὁ Ἀβδεραχμάν, τεταραγμένος τὸ λογικὸν ὑπὸ τῶν μαγειῶν τῆς σουλτάνας, οὐδὲν ὑπώπτευσε· καὶ μόνον ὡς καθῆκον συνειδήσεως παρακατέθηκεν εἰς φύλλον χάρτου, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ *Ἡλίου* τὴν γέννησιν τῆς πριγκιπίσσης Χαλεβᾶς.

Ὁ Ἀκάβ, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὁποίου ἔζη αὕτη ἐξόδιος τοῦ καλίφου, ὑπῆρξεν ὁ φύλαξ τοῦ φύλλου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον πολὺ ταχέως κατώρθωσαν νὰ ἀποσπάσωσιν αἱ δόβλαι τῆς σκληρᾶς καὶ ἐκδικητικῆς Κίνθας.

Ἐνόσῳ ἔζη ὁ πρίγκιψ, ἡ θυγάτηρ τῆς χριστιανῆς *Ἥλιος* ἐφυλάχθη μετὰ σεβασμοῦ· Ἀλλ' ἀποθανόντος ἐκείνου ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἤλλαξεν ἐντελῶς ἡ τύχη τῆς ὡραίας κόρης.

Ἡ Χαλεβά, τῆς ὁποίας τὰς χάριτας ἔχουσι θαυμάσει μόνον τὰ ἄνθη δεκαπέντε ἀνοίξεων, ἀγνοεῖ ὅτι εἶνε πριγκίπισσα καὶ ὑπομένει μετ' ἐγκαρτερήσεως τὴν κατάστασιν τῆς θλιβερᾶς καὶ ὀδυνηρᾶς δουλείας της.

Ἡ ἐπίδρασις γυναικός, πνεύματος τοῦ Ἐβλίς, βαρύνει ἐπὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Ναζαρηνῆς.

Τῆς ὁποίας ἡ μόνη ἐλπὶς περιέχεται ἐν ταῖς ἀρεταῖς τοῦ ἀνδρός, πρὸς ὃν ἠνοίξε τὴν παρθενικὴν ψυχήν της.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν Χαλεβὰν ἐὰν ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας της τὴν ἀπατήσῃ !

Διότι ἡ Κίνθα, ἀγρία ὡς ὁ πάνθηρ τῆς ἐρήμου, μισεῖ θανασίμως τὴν Χαλεβάν.»

Ζ'

— Καὶ ποῦ εὑρίσκεται ἡ ἀγαπητὴ τῆς ψυχῆς μου ; ἠρώτησε μετὰ ζέσεως ὁ Ἀβὲν-Ἀμάρ, μόλις ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ μὲ τὰ κυανᾶ φύλλα βιβλίου.

— Εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Μεδίνας—Θαχάρας. Ἡ Χαλεβὰ εἶνε δούλη τοῦ Ἀλακέμ, ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ὁποίου καίει ἡ φλὸξ ἔρωτος ἀπεριορίστου.

— Εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πρίγκιπος!.... Ὁ ἀδελφὸς μετὰ τῆς ἀδελφῆς !..... ἐφώνησεν ὁ ποιητὴς ἐμπνευσθεὶς ταυτοχρόνως ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῆς ἀπελπισίας. Τίς, τὶς ἐτόλμησε νὰ ἐκθέσῃ εἰς τοιοῦτον κίνδυνον τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου ! Ὦ ! πρόφερε σοφὲ μάγε ! τὸ ὄνομα τοῦ ἀτίμου καὶ ὁρκίζομαι ἐπὶ τῆς ἁγίας Καάβας νὰ τοῦ ἀποσπάσω τὴν καρδίαν εἰς τεμάχια.

— Ὁ πέλεκυς τοῦ θανάτου, ἀπήντησεν ὁ Σαουλγαλίπ, ἀφίνων στεναγμὸν διαπεραστικόν, ἔκοψεν ἤδη τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς Ἀκάβ.

— Ἀκάβ, Ἀκάβ ! Ἡ κατάρα τοῦ Ἀλλὰχ ἂς πέσῃ ἐπὶ τοῦ τάφου του.

Ὁ Σαουλγαλὶπ ἐστέναξε θλιβερώτερον.

— Μήπως στενάζει διὰ τὸν Ἀκὰβ ὁ σοφὸς τῆς Σιέρρας—Μορένας ;

Ὁ Σαουλγαλὶπ δὲν ἀπήντησε, παρετήρησε τὸν ποιητὴν καὶ εἶπεν :

— Ἡ Χαλεβὰ εἶνε πιστὴ ὡς ἡ τρυγὼν τοῦ δάσους καὶ ἀγνὴ ὡς τὸ πρῶτον φῶς τῆς ἡμέρας.

—Διατί αἱ μοῖραι, ἐξηκολούθησεν ὁ ποιητής, ἥνωσαν τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ;

—Ἦτο γεγραμμένον ! Ὁ δυστυχὴς Ἀκάβ, ἐμπνευσθεὶς ὑπό τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἔφερε τὴν Χαλεβὰν εἰς τοὺς κήπους τῆς Μεδίνας—Θαχάρας ἵνα τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτος ὑποκαύσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ καλίφου. Ὁ Ἀλακὲμ εἶδε τὴν Χαλεβὰν καί, αἰχμάλωτος εἰς τὰ δίκτυα τόσης καλλονῆς, διέταξε τὸν Ἀκάβ ὅπως ἐκείνην τὴν ἰδίαν νύκτα ὁδηγήσῃ τὴν δούλην εἰς τὸ ἀνάκτορον. Καὶ οὕτως ἐγένετο.....Ἡ Χαλεβά, ἐνῷ ὁ λατρευτὸς τοῦ πνεύματός της ἐβάδιζε πρὸς τὴν Θαράγόθαν, ἦτο κεκλεισμένη ἐν τῷ ἀνακτόρῳ, ὅπου εἰσέτι στενάζει.

— Ἀλλ' ὁ πρίγκιψ θὰ ἀγνοῇ ὅτι ἡ Χαλεβὰ εἶνε ἀδελφή του ;

— Ναί.

— Ὦ ! εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποκαλυφθῇ τοιοῦτον μυστήριον.

— Ἐὰν εἶσαι πιστὸς σύ θὰ ἴδῃς ταύτην τὴν νύκτα τὸ οὐρὶ τῶν ἐρώτων σου, καὶ τὸ ἀγνὸν βλέμμα του θὰ φέρῃ εἰς τὸ πνεῦμά σου τὴν ἡσυχίαν.

— Καὶ θὰ εἶναι διὰ πάντοτε ἰδική μου ἐκείνη, ἥτις διὰ τῆς ἐπὶ δύο σελήνας ἀπουσίας της καθιστᾷ τὰς ἡμέρας μου ζοφερὰς καὶ τὰς νύκτας μου ἄνευ ὕπνου ;

— Ἐὰν εἶσαι πιστὸς θὰ εἶνε ἰδική σου, ὑπέλαβεν ὁ Σαουλγαλὶπ ἐγειρόμενος τοῦ σκαμνίου καὶ διευθυνόμενος πρὸς ἓν τῶν ἄκρων τῆς αἰθούσης. Ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν μοιρῶν τὸ ὁποῖον περικλείει τὸ στερέωμα καὶ δεσπόζει τῶν ἐποχῶν, εὑρίσκεται γεγραμμένον τὸ ὄνομά σου.

— Ὁ λογος τοῦ σοφοῦ φωτίζει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀμαθοῦς, ἐφώνησεν ὁ Ἀβὲν-Ἀμάρ.

Καὶ προσῆλωσε τὸ φλογερὸν βλέμμα του ἐπὶ τοῦ μάγου.

Ὅστις, μὲ κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν κεφαλήν, ἀφῃρημένος, ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα ἤρχισε νὰ προσεύχηται γονυπετῶς, εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης.

Η'.

Παρῆλθον στιγμαὶ τινες βαθείας σιγῆς, μυστηριώδους, ἐπιβλητικῆς.

Μόνον ὁ σπινθηρισμὸς τοῦ λύχνου ἠκούετο.

Καὶ ὁ ψίθυρος τῶν εὐσεβῶν λέξεων, ἃς προέφερεν ὁ Σαουλγαλίπ.

Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ ἐθεώρει ἐκστατικὸς τὴν εἰκόνα, ἥτις παρίστατο πρὸ τῆς ὁράσεώς του.

Θ'.

Ὅτε ὁ Σαουλγαλὶπ ἐπεράτωσε τὴν προσευχὴν ἠγέρθη, ἐξήγαγε κάτωθεν τῶν πτυχῶν τοῦ ἐπενδύτου του φιαλίδιον, τόσο μικρὸν ὥστε μόλις διεκρίνετο, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς τραπέζης χρυσοῦν πύραυνον καί, προφέρων λέξεις τινας καββαλιστικάς, ἔχυσεν ἐπ' αὐτοῦ τρεῖς σταγόνας χρώματος πρασίνου ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ φιαλιδίῳ,

— Πνεύματα, δοῦλα τῆς ἰσχύος μου, ἐφώνησεν ὁ μάγος, συνδράματε τὴν θέλησίν μου διὰ τῆς βοηθείας σας.

Καὶ αἱ τρεῖς πράσιναι σταγόνες ηὔξησαν ὡς διὰ μαγείας καὶ ἤρχισαν νὰ κοχλάζωσι μετὰ θορύβου ὑποκώφου, συγκεχυμένου, μυστηριώδους.

Καπνὸς πυκνός, δυσώδης, χρώματος ἐρυθροῦ, ἐξῆλθεν ἑλικοειδῶς τοῦ πυραύνου, διεστάλη καί, πληρῶν τὴν αἴθουσαν, ἐζάλισεν ἐντελῶς τὸν Ἀβὲν-Ἀμάρ, ὅστις ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναίσθητος.

Διέρρευσάν τινα δευτερόλεπτα.

Τέλος ὁ μυστηριώδης γέρων ἐχάραξε διὰ τῆς μαγικῆς ῥάβδου του κύκλον ἐν τῷ καπνῷ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ θόρυβος τοῦ κοχλάζοντος ὑγροῦ ἔπαυσεν· ἐξητμίσθη ἡ πυκνὴ ἀτμοσφαῖρα· καὶ ὁ Ἀβὲν-Ἀμάρ, ἐγειρόμενος τοῦ ἐδάφους, ἀνέλαβεν ὡς πρότερον τὰς αἰσθήσεις του.

Ὁ Σαουλγαλὶπ ἔθεσε κατόπιν τὴν ἐκ χρυσοῦ ῥάβδον ἐν τῷ πυραύνῳ καὶ συμπεπλεγμένον ἐπ' αὐτῆς ἐξήγαγε δακτύλιον ὡραῖον ἐκ σμαράγδου, τὸν ὁποῖον ἔτεινε πρὸς τὸν ποιητήν.

— Διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ φυλακτοῦ, ἐφώνησε διὰ φωνῆς βραγχυνώδους, μεγαλοπρεποῦς καὶ προφητικῆς ὁ Σαουλγαλίπ, θὰ πραγματοποιηθῶσιν αἱ ἐπιθυμίαι σου καὶ θὰ σοὶ ὑπακούσωσι τὰ στοιχεῖα. Ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ τοῦ δακτυλίου θὰ διαρκέσῃ ἀπὸ τοῦ πρώτου ᾄσματος τοῦ ἀλέκτορος κατὰ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς μέχρις ὅτου γίνῃ ἰδική σου ἡ Χαλεβά, τῆς ὁποίας τὸ κρησφύγετον θὰ ἐπισκεφθῇς αὐτὴν τὴν ἰδίαν νύκτα.

— Ὦ, σοφὲ Σαουλγαλίπ ! ἐφώνησε πλήρης χαρᾶς ὁ ποιητής. Ἂς εὐδοκήσῃ ὁ Ἀλλὰχ νὰ διέλθῃς τὴν τρομερὰν γέφυραν *Σερὰτ*[1] μὲ τὴν ταχύτητα τῆς σκέψεως. Ζήτησόν μοι ὅ,τι θέλεις καὶ πᾶν ὅ,τι ἔχω θὰ εἶνε ἰδικόν σου.

— Τὸ πνεῦμα τοῦ καλοῦ δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ σὲ ἢ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν παραγγελμάτων αὐτοῦ. Συγχώρει τοὺς ἐχθρούς σου· δέου ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀκάβ εἰς τὸν Οἰκτίρμονα καὶ Φιλεύσπλαγχνον Θεόν, καὶ ἔσο πιστὸς πρὸς τὴν Χαλεβάν.

1 Ἡ γέφυρα αὕτη, κατὰ τὸ Κοράνιον, εἶνε λεπτοτέρα τριχὸς καὶ ὀξυτέρα ξυραφίου. Αἱ ψυχαὶ τῶν ἐκλεκτῶν θὰ τὴν διέλθωσι μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου· ἀλλ' οἱ κατηραμένοι θὰ ὀλισθήσωσι καὶ θὰ καταπρηνισθῶσιν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ.

— Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ μόνον διὰ τὴν Χαλεβὰν ἐγεννήθη, εἶπεν ὁ ποιητής, ὅστις μόναν τὸ οὐρὶ τῶν ἐρώτων του ἐσκέπτετο.

— Ἡ Κίνθα μισεῖ θανασίμως ἐκείνην, ἥτις εἶνε φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἐφώνησεν ὁ Σαουλγαλίπ.

— Ὦ ! ἐγὼ θὰ τῆς ἀποσπάσω τὴν περγαμηνὴν τὴν ὁποίαν κρύπτει.

— Ἡ περγαμηνὴ τοῦ μεγάλου Ἀβδεραχμὰν εἶνε σήμερον τὸ πρῶτον φυλακτὸν τῆς Κίνθας.

— Καὶ πόσον θὰ διαρκέσῃ ἡ ἰσχύς του ;

— Ταύτην τὴν νύκτα καὶ αὔριον ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ ἀλλαχὰ μέχρι τοῦ πρώτου ᾄσματος τοῦ ἀλέκτορος.

— Καὶ τί νὰ πράξω κατὰ τὰς ὥρας τοῦ φυλακτοῦ τῆς Κίνθας ;

— Ἔσο ἐνάρετος· διότι τὰ ἁμαρτήματα διαρθείρουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ *καθιστῶσι τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ζοφερὰς καὶ τὰς νύκτας του ἄνευ ὕπνου*. Ἔσο πιστὸς πρὸς τὴν Χαλεβάν.

Καὶ ὁ Σαουλγαλὶπ προέφερε ταύτας τὰς λέξεις διὰ φωνῆς τόσον διαπεραστικῆς καὶ ἰσχυρᾶς, ὥστε ἀντήχησεν ὅλον τὸ σπήλαιον.

— Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ μόνον διὰ τὴν Χαλεβὰν ἐγεννήθη, ἐπανέλαβεν ὁ ἐρωτευμένος ὅστις ἤδη ἐπόθει μόνον νὰ πετάξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παρθένου τῶν ὀνείρων του.

— Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἰεχωβᾶ ἔστω μετὰ τοῦ ἡγεμόνος τῶν πνευμάτων, ἐφώνησε διὰ μυστηριώδους φωνῆς ὁ μάγος, ὅστις εἶχεν ἀναγνώσει ἐν τῷ νῷ τοῦ ποιητοῦ.

Ι'

Ὅστις ἠθέλησε νὰ ἀπαντήσῃ.

Ἀλλὰ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἐξέπνευσε.

Καὶ ἡ μορφὴ τοῦ μάγου ἐξηφανίσθη κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ μανδύου τοῦ σκότους.

Τρομερὰ βροντή, ὁμοία πρὸς ἐκείνην, ἥτις θὰ συνδεύσῃ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τὴν σάλπιγγα τοῦ *Ἰσραφὴλ*[1] ἔκαμε τὸ ἔδαφος τοῦ σπηλαίου νὰ τρέμῃ.

Ὁ δὲ τεταραγμένος ἐραστής, ἀνελθὼν ἐπὶ τῶν πτερύγων πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν κεφαλὴν λέοντος, τὸ σῶμα ἀετοῦ, τὴν οὐρὰν φαλαίνης καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πυρίνους, περῶν ἄγνωστα, σκοτεινὰ καὶ μακρὰ ὑπόγεια, μετεκομίσθη μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας καὶ ὡς διὰ μαγικῆς τέχνης εἰς τόπον, ὅστις ἀκτινοβολῶν ὑπὸ τὸ ἀργυρῶδες φῶς τῆς σελήνης, προὐκάλεσε χιλίας ἀναμνήσεις εἰς τὸ πνεῦμα του.

Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ παρετήρησε πέριξ καὶ ἔμεινεν ἐκπεπληγμένος.

Διότι ὁ ἵππος, ὅστις ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γουαδαλκιβὶρ τὸν εἶχε φέρει ἐκείνην τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ μάγου, εἶχεν ἐξαφανισθῆ.

Τὸ δὲ ἄνθη τῆς πεδιάδος, ἅτινα πρὸ τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ ἐξετείνοντο, ἐγνώριζον τὸ μὲ τοὺς κυανοῦς ὀφθαλμοὺς οὐρί.

Ὁ Ἀβὲν-Ἀμὰρ εὑρίσκετο εἰς τοὺς κήπους τοῦ Μερουάν, πλησίον τῆς πηγῆς τῶν Μαργαριτῶν.

(Ἕπεται τὸ ΙΙ μέρος).

1 Ὁ Ἰσραφὶλ θὰ ἀναγγείλῃ τὴν τελευταίαν κρίσιν διὰ σάλπιγγος τόσον μακρᾶς ὅσον ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ ὄρους Σινᾶ.

RIDER HAGGAR.

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούητε)

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

ΙΔ'

Τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς.

Ἔπραξα ὡς διετάχθην καὶ τρέμων καὶ φοβούμενος ἠσθάνθην ἐμαυτὸν ὁδηγούμενον μακρὰν τῆς ἄκρας τοῦ λίθου. Ἐξέτεινα τὰς κνήμας μου ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω οὐδὲν δι' αὐτῶν.

— Μέλλω νὰ πέσω, ἐτραύλισα.

— Ὄχι, ἀκολούθει με καὶ ἐμπιστεύου εἰς ἐμὲ ἐψιθύρισεν ἡ Ἀϊσᾶ.

Ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν ἐν ᾗ εὑρισκόμην, ἦτο μεγάλη ἀπαίτησις ἐκ μέρους τῆς Ἀϊσᾶς νὰ ζητῇ τὴν ἐμπιστοσύνην μου πρὸς αὐτήν, ἀφοῦ περὶ τοῦ χαρακτῆρος της οὐδὲν καλὸν ἐγνώριζον. Τίς οἶδεν ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν μὲ ὠδήγει πρὸς τὸν ὄλεθρόν μου ; Ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ πολλάκις ἀναγκαζόμεθα νὰ πιστεύωμεν εἰς ἀγνώστους θεούς, τοῦτο δὲ ἀκριβῶς συνέβαινεν εἰς ἐμὲ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

— Περιπάτει εἶπε.

Ἐγὼ δὲ μὴ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἠκολούθησα.

Ἠσθάνθην ὅτι κατηρχόμην κατὰ ἓν ἢ δύο βήματα διὰ τῆς ὀλισθηρᾶς ἐπιφανείας τοῦ λίθου, καὶ κατόπιν ὅτι εὑρέθην μετέωρος, καὶ μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ὅτι εἶχον ἀπολεσθῆ. Ἀλλ' ὄχι· μετὰ μίαν στιγμὴν καὶ πάλιν ἐπάτησαν οἱ πόδες μου ἐπὶ τοῦ πετρώδους ἐδάφους καὶ ἠσθάνθην ὅτι ἱστάμην ἐπὶ στερεᾶς γῆς καὶ προφυλαγμένος ἀπὸ τοῦ ἀέρος ὃν ἤκουον συρίζοντα ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς μου. Ἐνῷ ἱστάμην σκεπτόμενος καὶ εὐχαριστῶν τὸν θεὸν διὰ τὴν ἐλεημοσύνην του, ἥτις μὲ ἔσωσε, κάτι ὀλίσθησε πλησίον μου καὶ εἶδον τὸν Λέοντα πίπτοντα ἐπ' ἐμοῦ.

— Ἐδῶ εἶσαι γέρων μου ; ἀνέκραξε. Τοῦτο ἀποβαίνει πολὺ εὐχάριστον !

Δὲν εἶχε τελειώσει τὰς λέξεις ταύτας, ὅτε ὁ Ἰὼβ ὁλολύζων ἔπεσεν ὡς ἀερόλιθος ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας παρασύρων ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐνῷ δὲ προσεπαθοῦμεν νὰ ἐγερθῶμεν ἔφθασε καὶ ἡ Ἀϊσᾶ καὶ στᾶσα ἐν μέσῳ ἡμῶν μᾶς διέταξε νὰ ἀνάψωμεν τὰς λυχνίας μας, αἵτινες εὐτυχῶς δὲν εἶχον βλαφθῆ.

Ἐξήγαγον ἐκ τοῦ θυλακίου μου κυτίον πυρείων καὶ ἤναψα καὶ τὰς δύο λυχνίας. Ἦτο παράδοξος ἡ σκηνή, ἥτις μᾶς παρουσιάσθη εἰς τὸ φῶς αὐτῶν. Εὑρισκόμεθα ἐντὸς λαξευτοῦ θαλάμου τετραγώνου μὲ πλευρὰς δέκα ποδῶν μήκους καὶ ἐραινόμεθα μεμωλωπισμένοι. Μόνη ἡ Ἀϊσᾶ ἵστατο ἀτάραχος ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ περιμένουσα ν' ἀναφθῶσι καλῶς αἱ λυχνίαι. Ὁ θάλαμος ἐφαίνετο κατά τι φυσικὸς καὶ κατά τι λαξευτός.

Ἡ στέγη τοῦ φυσικοῦ μέρους ἀπηρτίζετο ἐκ τῆς σειομένης πλακὸς τὸ δὲ ἕτερον μέρος ἐφαίνετο λελαξευμένον ὑπ' ἀνθρωπίνης χειρός.

Ὁ θάλαμος οὗτος ἦτο θερμὸς καὶ ξηρὸς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀληθὲς καταφύγιον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄνωθεν αὐτοῦ ὑπάρχοντα.

— Καὶ οὕτως ἤμεθα ἀσφαλεῖς, καίτοι πρὸς στιγμὴν εἶχον πιστεύσει ὅτι ἡ κινουμένη ἄβυσσος θὰ κατέπιπτε παρασύρουσα καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν κάτωθεν ἄβυσσον ἄνευ πυθμένος. Καὶ ἤδη ὅτε αὐτός, (καὶ ἔδειξε τὸν καθήμενον καὶ σπογγίζοντα ἑαυτὸν Ἰὼβ) ἦν δικαίως ἀποκαλοῦσι χοῖρον διότι εἶνε ἀνόητος ὡς χοῖρος, καὶ τώρα λέγω, ὅτε αὐτὸς ἀφῆκε νὰ καταπέσῃ ἡ σανὶς δὲν θὰ δυνηθῶμεν πλέον νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐντεῦθεν, ἀλλὰ θὰ δεήσῃ νὰ κάμω ἄλλο σχέδιον. Ἀλλ' ἤδη ἀναπαυθῆτε ὀλίγον καὶ παρατηρήσατε τὸ μέρος τοῦτο. Τί νομίζετε ὅτι εἶνε ;

— Δὲν γνωρίζομεν ἀπήντησα.

— Θὰ ἐπίστευες, Χόλλυ, ὅτι ὑπῆρξεν ἄνθρωπος ὅστις ἐξέλεξέ ποτε τὸ ἀπήνεμον τοῦτο μέρος ὡς κατοικίαν του καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολὺ νὰ ζῇ ἐν αὐτῷ ; Μόνον ἅπαξ ἀνὰ δωδεκαήμερον ἐξήρχετο ἵνα λαμβάνῃ ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι τῷ ἔφερον καὶ τῷ κατέθετον ὡς προσφορὰν ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς σήραγγος, ἣν διήλθομεν, ἵνα φθάσωμεν ἐνταῦθα.

Ἀνεβλέψαμεν ἐκπληκτοι *Ἐκείνη* δὲ ἐξηκολούθησε.

— Καὶ ὅμως οὔτω συνέβαινεν. Ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, ὅστις ἐκάλει ἑαυτὸν Νοὺτ, καίτοι δὲ ζῶν κατὰ τὰς ὑστέρας ἡμέρας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὴν σοφίαν τῶν υἱῶν τοῦ Κὼρ. Ἦτο ἐρημίτης, καὶ φιλόσοφος, καὶ πεπειραμένος τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως. Οὗτος ἀνεκάλυψε τὸ πῦρ, ὅπερ θὰ σᾶς δείξω, ὅπερ εἶνε ἡ ζωὴ καὶ τὸ αἷμα τῆς φύσεως, καὶ ὅπερ ἂν τὸ ἀναπνεύσῃ τις καὶ λουσθῇ ἐν αὐτῷ ζῇ ἐφ' ὅσον ζῇ αὐτὴ ἡ φύσις.

Ἀλλ' ὡς σύ, Χόλλυ, οὕτω καὶ ὁ Νοὺτ δὲν ἤθελε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν σοφίαν του. Ἤλεγεν ὅτι ἦτο κακὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ διότι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἵνα ἀποθάνῃ. Διὰ τοῦτο δὲν ἔλεγεν εἰς οὐδένα τὸ ἀπόκρυφόν του καὶ διὰ τοῦτο ἦλθε καὶ κατῴκησεν ἐνταῦθα, ὅπου, ὅστις ζητεῖ τὴν ζωὴν πρέπει νὰ ἔλθῃ, καὶ ἐλατρευέτο ὑπὸ τῶν Ἀμαχαγγέρων τῆς ἐποχῆς του ὡς ἅγιος καὶ ἐρημίτης. Ὅταν ἦλθον τὸ πρῶτον εἰς τὴν χώραν ταύτην... (Γνωρίζεις, Καλλίκρατες πῶς καὶ πότε ἦλθον ;) Ἄλλοτε θὰ σοὶ εἴπω. Εἶνε περίεργος ἱστορία. —Ὅταν ἦλθον εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἤκουσα νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ φιλοσόφου τούτου καὶ τὸν περιέμεινα, ὅταν ἐξῆλθεν ἵνα ζητήσῃ τὴν τροφήν του, καὶ ἐπέστρεψα ἐνταῦθα μετ' αὐτοῦ καίτοι πολὺ ἐροβήθην νὰ διέλθω τὴν ἄβυσσον, ἣν διήλθομεν ὁμοῦ. Τότε τὸν κατέθελξα διὰ τοῦ κάλλους μου καὶ τὸν ἐκολάκευσα διὰ τῆς γλώσσης μου οὕτως, ὥστε μὲ ἔβαλε νὰ καθίσω καὶ μοὶ ἔδειξε τὸ πῦρ καὶ μοὶ εἶπε τὰ ἀπόκρυφα αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νά μου ἐπιτρέψῃ νὰ εἰσέλθω ἐν αὐτῷ, καὶ ἐγὼ φοβουμένη μὴ μὲ φονεύσῃ, ἐκρατήθην διότι ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦτο γέρων πολὺ καὶ θὰ ἀπέθνησκε ταχέως. Ἐπέστρεψα ἀφοῦ ἔμαθον πᾶν ὅτι ἐγνώριζε περὶ τοῦ θαυμασίου πνεύματος τοῦ κόσμου καὶ τοῦτο ἦτο πολὺ διότι ὁ ἄνθρωπος ἦτο πολὺ ἀρχαῖος καὶ σο-

φὸς καὶ διὰ τῆς ἁγνότητος καὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ τῶν παρατηρήσεων τοῦ ἀθώου πνεύματός του εἶχε λεπτύνει τὸ πέπλον μεταξὺ ἐκείνου τὸ ὁποῖον βλέπομεν καὶ τῶν μεγάλων ἀοράτων ἀληθειῶν, ὧν ἀκούομεν τὸν ἦχον τῶν πτερύγων ἐν ὅσῳ ἵπτανται ταχέως φεύγουσαι διὰ τοῦ παχυλοῦ ἀέρος τοῦ κόσμου. Μετὰ ταῦτα πρὶν παρέλθωσι πολλαὶ ἡμέραι σὲ εἶδον ὦ, Καλλίκρατες, πλανηθέντα ἐνταῦθα μετὰ τῆς Αἰγυπτίας Ἀμενάρτας, καὶ ἠγάπησα διὰ πρώτην καὶ τελευταίαν φορὰν ἐπὶ ζωῆς μου, ἅπαξ διὰ παντὸς ὥστε μοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἔλθω ἐνταῦθα μετὰ σοῦ καὶ νὰ λάβω τὸ δῶρον τῆς ζωῆς δι' ἐμὲ καὶ διὰ σέ. Ὥστε ἤλθομεν μετὰ τῆς Ἀμενάρτας, ἥτις δὲν ἤθελε νὰ σ' ἀφίνῃ μόνον καὶ εὕρομεν τὸν γέροντα νεωστὶ ἀποθανόντα. Ἐκεῖ ἔκειτο· καὶ τὸ λευκὸν γένειόν του τὸν ἐκάλυπτεν ὡς φόρεμα, (καὶ ταῦτα λέγουσα ἔδειξε θέσιν τινὰ πλησίον τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἐκαθήμην)· ἀλλὰ βεβαίως πρὸ πολλοῦ μετεβλήθη εἰς κόνιν καὶ ὁ ἄνεμος ἐπῆρε ἐντεῦθεν πρὸ πολλοῦ τὴν κόνιν του.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐξέτεινα τὴν χεῖρα μου καὶ ἔψαυσα τὴν κόνιν, ᾐσθάνθην δὲ μετ' ὀλίγον ὡς εἰ οἱ δάκτυλοί μου ἔθιγον τι. Ἦτο ὀδοὺς ἀνθρώπου, πολὺ κίτρινος ἀλλὰ ἄφθαρτος. Τὸν ἔλαβον καὶ τὸν ἔδειξα πρὸς τὴν Ἀϊσᾶν ἥτις ἐγέλασε.

— Ναί, εἶπεν, ἀναμφιβόλως εἶναι ἰδικός του. Ἴδετε τί ὑπολείπεται ἀπὸ τὸν Νοὺτ καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Νούτ! Εἷς μικρὸς ὀδοὺς καὶ μόνος! Καὶ ὅμως ἐκεῖνος εἶχεν ἅπασαν τὴν ζωὴν εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ χάριν τῆς συνειδήσεώς του δὲν ἤθελε νὰ τὴν λάβῃ. Λοιπὸν ἔκειτο ἐκεῖ νεωστὶ ἀποθανών, καὶ ἡμεῖς κατήλθομεν ὅπου θὰ σᾶς ὁδηγήσω. Τότε συλλέξασα ἅπαν τὸ θάρρος μου καὶ περιφρονήσασα τὸν θάνατον ἵνα κερδήσω τόσον λαμπρὸν στέφανον ζωῆς, εἰσῆλθον εἰς τὰς φλόγας, καὶ αἴφνης! ζωή, ἣν οὐδέποτε θὰ γνωρίσητε, μέχρις οὗ τὴν αἰσθανθῆτε ἔρρευσεν ἐν ἐμοὶ καὶ ἐξῆλθον ἀθάνατος καὶ περικαλλὴς ὑπὲρ πᾶν ὅριον. Τότε ἐξέτεινα τοὺς βραχίονάς μου πρὸς σὲ ὦ Καλλίκρατες καὶ σὲ προσεκάλεσα νὰ λάβῃς τὴν ἀθάνατον νυμφίαν σου, σὺ δὲ καίτοι τυφλωθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους μου ἐστράφης ἀπ' ἐμοῦ καὶ ἔρριψας τοὺς βραχίονάς σου περὶ τὸν τράχηλον τῆς Ἀμενάρτας. Τότε φοβερὰ μὲ κατέλαβε μανία καὶ μὲ ἔκαμε ἔξω φρενῶν, ὥστε λαβοῦσα τὸ ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἔφερες, σὲ ἔπληξα δι' αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐνταῦθα πρὸ τῶν ποδῶν μου καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς ζωῆς ἀπέθανες καὶ κατῆλθες εἰς τὴν χώραν τοῦ θανάτου.

Δὲν ἐγνώριζον τότε ὅτι εἶχον τὴν δύναμιν νὰ φονεύω διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ διὰ τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεώς μου καὶ σὲ ἐφόνευσα διὰ τοῦ ἐγχειριδίου.[1] Ἀλλ' ὅταν ἦσο νεκρὸς πόσον ἔκλαυσα! Ἀχ ἔκλαυσα διότι ἐγὼ ἤμην ἀθάνατος καὶ σὺ ἦσο νεκρός. Ἔκλαυσα τόσον ὥστε ἂν ἤμην θνητὴ θὰ ἐξερρήγνυτο ἡ καρδία μου. Καὶ ἐκείνη ἡ Αἰγυπτία μὲ κατηρᾶτο διὰ τῶν θεῶν της. Διὰ τοῦ Ὀσίριδος καὶ διὰ τῆς Ἴσιδος μὲ κατηράσθη καὶ διὰ τοῦ Νέφδυος καὶ τοῦ Ἔκτ καὶ τῆς Σεχὲτ καὶ Σὲτ ἐπικαλουμένη πᾶν κακὸν κατ' ἐμοῦ καὶ αἰωνίαν μόνωσιν. Εἰσέτι ἐνθυμοῦμαι τὸ πρόσωπόν της ἀπειλητικὸν πρὸς ἐμὲ ὡς τὴν καταιγίδα, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ βλάψῃ καὶ ἐγὼ δὲν γνωρίζω ἂν ἠδυνάμην νὰ τὴν βλάψω. Ὅπως δήποτε δὲν προσεπάθησα, ἀλλ' αἱ δύο ὁμοῦ σὲ ἀπηγάγομεν ἐντεῦθεν. Μετὰ ταῦτα τὴν ἐδίωξα διὰ τῶν ἑλῶν καὶ φαίνεται ὅτι ἔζησε ἵνα γεννήσῃ υἱὸν καὶ ἵνα γράψῃ τὴν διήγησιν, ἥτις ἔφερε σὲ τὸν σύζυγόν της πρὸς ἐμὲ τὴν ἀντίζηλόν της καὶ τὴν φονέα σου.

Αὕτη εἶνε ἡ ἱστορία, ἤδη δὲ ἡ ὥρα ἔφθασε καθ' ἣν αὕτη θὰ στεφθῇ διὰ στεφάνου. Ὡς πάντα τὰ τοῦ κόσμου τούτου εἶνε ἀνάμικτος ἐξ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ, ἴσως περισσοτέρου πονηροῦ ἢ ἀγαθοῦ καὶ εἶνε γεγραμμένη δι' αἵματος. Εἶνε ὅμως ἀληθὴς διότι οὐδὲν σοὶ ἀπέκρυψα, ὦ Καλλίκρατες. Καὶ ἤδη ἓν πρᾶγμα θέλω νὰ μάθω παρὰ σοῦ πρὶν ἔλθῃ ἡ ἐπίσημος στιγμή. Μεταβαίνομεν ἐνώπιον τοῦ θανάτου ἵνα λάβωμεν ζωήν, ἀλλ' ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εἶνε πολὺ πλησίον ἀλλήλων καὶ τίς οἶδε τί θὰ συμβῇ; Ἴσως χωρισθῶμεν καὶ πάλιν ἐπί τινα περίοδον χρόνου. Εἶμαι γυνὴ καὶ ὄχι προφῆτις καὶ δὲν γινώσκω τὸ μέλλον, ἀλλὰ γνωρίζω ὅμως, διότι τὸ ἔμαθον ἐκ τῶν χειλέων τοῦ γέροντος Νούτ, ὅτι ἡ ζωή μου ἁπλῶς παρετάθη καὶ ἐλαμπρύνθη ἀλλ' ὅτι δὲν εἶνε αἰωνία. Λοιπὸν εἰπέ μου, Καλλίκρατες, πρὶν ὑπάγωμεν, ὅτι μὲ συγχωρεῖς καὶ ὅτι μὲ ἀγαπᾷς ἀληθῶς καὶ ἀπὸ καρδίας.

Ἄκουσον· ἴσως ἔπραξα πολλὰ κακά, ἴσως ἦτο ἄδικον νὰ φονεύσω πρὸ δύο νυκτῶν ἐκείνην τὴν κόρην, ἥτις σὲ ἠγάπα· ἀλλὰ μὲ εἶχε παρακούσει καὶ μοὶ προεῖπε κακὰ δι' ἐμέ. Δι' αὐτὸ τὴν ἐθανάτωσα. Πρόσεξον ἵνα μὴ καὶ σύ, ὅταν γίνῃς ἀθάνατος, φονεύεις ἐν τῇ ὀργῇ σου καὶ τῇ ζηλοτυπίᾳ σου διότι ἀκαταμάχητος δύναμις εἶνε ἐπικίνδυνον ὅπλον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἁμαρτάνοντος ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἂν ἡμάρτησα, ἡμάρτησα διὰ τὸν μεγάλον ἔρωτά μου καὶ διακρίνω τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ πονηρὸν ἡ δὲ καρδία μου δὲν ἐσκληρύνθη ὁλοσχερῶς. Ὁ ἔρως σου, ὦ Καλλίκρατες θὰ εἶνε ἡ σωτηρία μου ὡς ἄλλοτε τὸ πάθος μου ὑπῆρξεν ἡ ὁδός, δι' ἧς ὠλίσθησα πρὸς τὴν κακίαν. Μάθε ὅτι ὁ μὴ ἱκανοποιηθεὶς ἀληθὴς ἔρως εἶνε κόλασις διὰ τὰς εὐγενεῖς καρδίας καὶ μέρος τῶν κατηραμένων, ἀλλ' ἔρως ἀνταποδιδόμενος παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μας, οὗτος μᾶς κατασκευάζει πτέρυγας ἵνα ὑψωθῶμεν ἄνωθεν τῶν ἑαυτῶν μας καὶ ἵνα γίνωμεν ὅ,τι πρέπει νὰ ἤμεθα. Λοιπὸν λάβε με ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ ἀφαίρεσον τὸν πέπλον μου ὡς εἰ ἤμην ἀγρότις κόρη καὶ ὄχι ἡ σοφωτέρα καὶ ὡραιοτέρα τῶν γυναικῶν, καὶ θεώρησόν με εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰπέ μοι ὅτι μὲ συγχωρεῖς ἐξ ὅλης σου τῆς καρδίας, καὶ ὅτι μὲ ἀγαπᾷς ἐξ ὅλης σου τῆς ψυχῆς.

Ἔπαυσε νὰ ὁμιλῇ καὶ ἡ τρυφερότης τῆς φωνῆς της ἐφαίνετο πλανωμένη πέριξ ἡμῶν ὡς γλυκεῖα ἀνάμνησις. Ἐγὼ καὶ ὁ Λέων ἤμεθα συγκεκινημένοι εἰς τὸ ἔπακρον. Μέχρι τοῦδε οὗτος ἐσύρετο ὑπὸ θελγήτρου ὁμοίου πρὸς τὸ σῦρον τὸ πτηνὸν εἰς τὸ στόμα τοῦ ὄφεως· τοῦτο τουλάχιστον ἐνόμιζεν ἀλλ' ἤδη ᾐσθάνθη ὅτι ἠγάπα ἀληθῶς τὴν θαυμασίαν πρὸ ἡμῶν γυναῖκα ὡς τὴν ἠγάπων καὶ ἐγώ. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐνεπλήσθησαν δακρύων, τὴν ἐπλησίασε τῇ ἀφήρεσε τὸν πέπλον τὴν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ἀτενίζων αὐτὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῇ εἶπε.

— Ἀϊσᾶ, σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατὴ ἡ συγχώρησις σὲ συγχωρῶ διὰ τὸν θάνατον τῆς Οὐστάνης. Τὰ λοιπὰ ἀνήκουσιν εἰς σὲ καὶ τὸν Πλάστην καὶ οὐδὲν γνωρίζω περὶ αὐτῶν. Γνωρίζω μόνον ὅτι σὲ ἀγαπῶ καὶ δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ σοῦ μέχρι τέλους.

— Λοιπόν, ἀπήντησε *Ἐκείνη* μετ' ὑπερηφάνου ταπεινοφροσύνης, ἤδη ὅτε ὁ κύριός μου δίδει τόσον γενναίως ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ ὑστερήσω.

Ἰδοὺ!

Καὶ θεῖσα τὴν χεῖρα του ἐπὶ τῆς χαριέσσης κεφαλῆς ἔκλινε τὸ γόνυ.

— Ἰδοὺ κλίνω τὸ γόνυ πρὸ τοῦ κυρίου μου, εἰς ἔνδειξιν ὑποταγῆς. Ἰδού, καὶ ταῦτα λέγουσα ἠγέρθη καὶ τὸν ἠσπάσθη ἐπὶ τῶν χειλέων, — εἰς ἔνδειξιν τῆς συζυγικῆς μου στοργῆς τὸν ἀσπάζομαι. Ἰδού, καὶ ἔθεσε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τῆς καρδίας του. Μὰ τὸ ἁμάρτημά μου, μὰ τοὺς αἰῶνας καθ' οὓς περιέμεινα ἵνα ἀποπλυθῇ, μὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην δι' ἧς ἀγαπῶ, καὶ μὰ τὸ πνεῦμα — τὸ αἰώνιον, ὅπερ γεννᾷ ζωήν, ἐξ οὗ αὕτη ἀπορρέει καὶ πρὸς ὃ ἐπανέρχεται, ὀμνύω:

«Ὀμνύω ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ταύτῃ στιγμῇ καθ' ἣν συνεπληρώθη ἡ γυναικεία φύσις μου, ὅτι θὰ ἐγκαταλείψω τὸ πονηρὸν καὶ θὰ ἀσπασθῶ τὸ ἀγαθόν. Ὀμνύω ὅτι διὰ παντὸς θὰ ὁδηγοῦμαι ὑπὸ τῆς φωνῆς σου εἰς τὴν εὐθυτάτην ὁδὸν τοῦ καθήκοντος. Ὀμνύω ὅτι θ' ἀποτάξω τὴν φιλοδοξίαν καὶ θὰ λάβω τὴν σοφίαν ὡς ὁδηγὸν ἀστέρα, ἵνα μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ δικαίου. Ὀμνύω ἐπίσης ὅτι θὰ σὲ τιμῶ καὶ θὰ σὲ λατρεύω, ὦ Καλλίκρατες, μέχρις οὗ φθάσει τὸ τέλος. Ὀμνύω....

Ὄχι δὲν ὀμνύω πλέον διότι τί εἶνε αἱ λέξεις; Ἀλλὰ θὰ μάθῃς ὅτι ἡ Ἀϊσὰ δὲν ψεύδεται.

Ὤμωσε καὶ σύ, Χόλλυ, εἶσαι μάρτυς τοῦ ὅρκου μου. Ἐνταῦθα λοιπὸν γινόμεθα σύζυγοι ἔχοντες τὴν σκοτίαν ὡς γαμήλιον σκηνὴν καὶ γενόμεθα σύζυγοι μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων· ἐνταῦθα γράφομεν τὰς γαμηλίους ὑποσχέσεις μας ἐπὶ τῶν φυσώντων ἀνέμων, οἵτινες θὰ τὰς φέρωσιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ πανταχοῦ τοῦ κινουμένου σύμπαντος. Ὡς γαμήλιον δῶρον σοὶ δίδω τὸ κάλλος μου, παρατεταμένην ζωήν, ἄπειρον σοφίαν καὶ πλοῦτον ἄμετρον. Οἱ μεγάλοι τῆς γῆς θὰ κλίνωσι γόνυ ἐνώπιόν σου καὶ οἱ σοφοὶ θὰ ταπεινωθῶσι πρὸ τῆς σοφίας σου. Θὰ ἀναγινώσκῃς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ὡς ἀνοικτὸν βιβλίον καὶ θὰ τοὺς ἄγῃς καὶ θὰ τοὺς φέρῃς κατὰ βούλησιν. Θὰ σὲ παρακαλοῦσιν τὰ ἔθνη ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα νὰ τοῖς λύσῃς τὸ αἴνιγμα τοῦ μεγαλείου σου καὶ σὺ ὡς αἱ σιωπηραὶ Σφίγγες τῆς Αἰγύπτου θὰ τοὺς χλευάζῃς διὰ τῆς σιγῆς σου. Ἰδοὺ σὲ ἀσπάζομαι ἔτι ἅπαξ καὶ διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ μου σοὶ δίδω ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐπὶ τοῦ χωρικοῦ καὶ τοῦ μονάρχου καὶ τῶν πόλεων μὲ τὰ φρούριά των καὶ τῶν ἐν αὐταῖς κατοικούντων. Ὅπου δήποτε ὁ ἥλιος βάλλει τὰ βέλη του, καὶ τὰ ὕδατα ἀντικατοπτρίζουσι τὴν σελήνην, ὅπου δήποτε ὁρμοῦσιν αἱ καταιγίδες καὶ τὰ χρωματιστὰ τόξα τοῦ οὐρανοῦ στολίζουσι τὸν θόλον, ἀπὸ τοῦ χιονοστεφοῦς Βορρᾶ μέχρι τοῦ ἄκρου Νότου ἡ δύναμίς σου θὰ ἰσχύῃ καὶ τὸ κράτος σου θὰ ὑφίσταται. Οὔτε ἀσθένεια, οὔτε θλῖψις, οὔτε ὁ παγερὸς φόβος, θὰ σὲ σκιάσωσι μὲ τὰς μελαίνας πτέρυγάς των. Θὰ εἶσαι ὡς θεὸς καὶ θὰ κρατῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν εἰς τὴν παλάμην σου, ἐγὼ δὲ θὰ ἵσταμαι ταπεινὴ ἐνώπιόν σου. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦτο εἶνε τὸ γαμήλιον δῶρον, ὅπερ σοὶ δίδω, ὦ Καλλίκρατες, ἀγαπητὲ τοῦ Ῥᾶ, κύριέ μου καὶ κύριε τῶν πάντων!!

Καὶ ἤδη τετέλεσται· ὅτι ἐγένετο δὲν ἀπογίνεται πλέον. Διότι ὅ,τι εἶνε, εἶνε καὶ ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε διὰ παντὸς καὶ δὲν ἀλλάσσει. Εἶπον.... Ἂς εἰσέλθωμεν ἵνα τὰ πάντα τελεσθῶσιν ἐν τάξει.

(Ἕπεται συνέχεια)

1 Σημειωτέον ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔλεγεν ἡ γραφὴ ὅτι ἐφονεύθη ὁ Καλλικράτης καὶ τῆς διηγήσεως τῆς Ἀϊσᾶς. Κατὰ τὴν πρώτην οὗτος εἶχε φονευθῇ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς μαγείας της, ἐνῷ ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν πληγήν, ἣν εἴδομεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, ἡ Ἀϊσὰ μᾶλλον ἠλήθευεν. Ἀλλ' ὅτι δὲν κατώρθωσά ποτε νὰ ἐννοήσω εἶνε πῶς αἱ δύο γυναῖκες μετέφερον τὸν νεκρὸν διὰ τῆς ἀβύσσου, ἣν διήλθομεν.

ΨΗΦΙΔΩΤΟΝ

Ἡ τέχνη τοῦ διαλέγεσθαι καὶ μηδέποτε ὁμιλεῖν περὶ ἑαυτοῦ, ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ ὅλον τοῦ ἀξιαγάστου ἀνθρώπου.

Stendhal

Ὡραία γυνὴ εἶνε παράδεισος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ κόλασις τῆς ψυχῆς.

L. G.

Ὁ μὴ ἀγαπήσας τοὺς ἀνθρώπους πρὶν ἢ τοὺς γνωρίσῃ, κινδυνεύει νὰ μὴ τοὺς ἀγαπήσῃ ποτέ.

Fenelon

Ὤ, πόσας θλίψεις προὐξένησαν ἡμῖν δυστυχήματα, ἅτινα οὐδέποτε συνέβησαν!

***

Οἱ ὅρκοι ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε ἡ πολυτέλεια τοῦ ψεύδους.

Pailleron

Κακὸς γραφικὸς χαρακτὴρ εἶνε εἶδος περιφρονήσεως. Ἀποδεικνύει ὅτι ἐκτιμᾷ τις πλειότερον τὸν καιρόν του ἢ τὸν τοῦ ἄλλου.

Grote

Εὐκολώτερον λέγει τις κακὸν διὰ τοὺς φίλους του ἢ καλὸν διὰ τοὺς ἐχθρούς του.

G. Valtour

Τὸ ἐπικερδέστερον ἐμπόριον θὰ ἦτο ν' ἀγοράζῃ τις τοὺς ἀνθρώπους ὅσον ἀξίζουν καὶ νὰ τοὺς πωλῇ ὅσον αὐτοὶ ἐκτιμῶσιν ἑαυτούς.

***

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ὁ Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς ἀπεβίωσεν. — Ἐδημοσιεύθη κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὁ ἄρτι ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθεὶς νόμος περὶ φορολογίας τοῦ ἐν Ἑλλάδι καταναλισκομένου καπνοῦ. — Ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Ῥωσίαν ὁ Μέγας Δοὺξ Παῦλος. — Ἀπὸ τῆς ληγούσης ἑβδομάδος ἐπανελήφθησαν αἱ γραμμαὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀτμοπλοΐας μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως, Σύρου, Κρήτης καὶ Αἰγύπτου. — Ἀφίκετο διὰ Κωνσταντινουπόλεως ὁ πρίγκιψ τοῦ Χοεντζόλερν Κάρολος, ἐξάδελφος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ ἀδελφὸς τοῦ διαδόχου τῆς Ῥουμανίας.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ὁ πατὴρ τῆς Βασιλίσσης Ὄλγας καὶ θεῖος τοῦ Τσάρου μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος ἀπεβίωσεν. Τὸ φιλελεύθερον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καὶ ἡ μεγάλη πρὸς τὰ γράμματα ἀγάπη του κατέστησαν αὐτὸν λίαν ἐπωφελῆ καὶ ἀγαπητὸν εἰς τὸν Ῥωσικὸν λαόν. — Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Βουλγαρίας Σταμπούλωφ πυροβοληθεὶς ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν, οὓς ἡ πολιτεία του ἔσπειρεν, διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον. — Ὁ ἐν Αἰγύπτῳ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας, ἐπέτυχε τὴν κατάργησιν τοῦ φόρου ἐπιτηδευμάτων διὰ τοὺς ξένους ὑπηκόους. — Διάφοροι στόλοι συνεκεντρώθησαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ νέου Κεδίβου ἐπελθούσης μεταβολῆς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Ῥενὰν καθιστᾷ γνωστὸν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἐκδίδει καὶ τὸν τέταρτον καὶ τελευταῖον τόμον τῆς Ἰσραηλιτικῆς αὐτοῦ ἱστορίας, ἐν ᾧ πραγματεύεται τὰ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος. Ὁ τόμος οὗτος εἶνε εἶδος εἰσαγωγῆς εἰς τὸ πρὸ τριακονταετίας ἐκδοθὲν πολύκροτον σύγγραμμα *ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ* καὶ ἐν αὐτῷ θὰ γείνῃ λόγος περὶ τῶν ἀποκαλύψεων, αἵτινες κατὰ τὸν συγγραφέα ἐμφανίζονται δύο αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ καὶ παρατείνονται μέχρι τοῦ 4ου μετὰ Χρ. αἰῶνος, περιλαμβάνουσαι καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου.

ΑΡΧ ΟΛΟΓΙΑ

Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς παρ' ἡμῖν Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Δαϊρπφλεδ, ἤρξαντο ἀνασκαφαὶ παρὰ τὴν δυτικὴν κλιτὺν τοῦ Ἀρείου Πάγου πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς Ἐννεακρούνου. — Ἡ ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία Ἀθηνῶν ἑώρτασεν ἐν πανηγυρικῇ συνεδρίᾳ τὸ Ἰωβιλαῖον τοῦ ἐν Μονάχῳ διαπρεποῦς ἀρχαιολόγου κ. Ἐρρίκου Μπρούμ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐν Βερολίνῳ συνέστη ἑταιρεία σκοπὸν ἔχουσα τὴν καταπολέμησιν τοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλῶν μίσους καὶ τῶν φυλετικῶν ἐχθροτήτων, μίση καὶ ἐχθρότητας τὰς ὁποίας πρὸ πάντων ὑποθάλπουσιν οἱ ἀντισημῖται. Πρό τινος ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρεία συνῆλθεν εἰς πρώτην συνεδρίασιν. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἤρχισεν ἐν αὐτῇ ἡ συζήτησις περὶ τῶν μέσων δι' ὧν δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλῶν, μέγας ἀριθμὸς ἀντισημιτῶν εἰσβάλλει εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ πρόεδρος ἐδοκίμασε νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ διὰ τῆς πειθοῦς, ἀλλ' οὗτοι προσεποιήθησαν ὅτι δὲν τὸν ἐνόησαν. Ἐπιμένοντος τοῦ προέδρου, ἔλαβον οὗτοι ἀπειλητικὴν στάσιν καὶ ἐδήλωσαν ὅτι «θὰ ἔκοβαν τὴν μύτην παντὸς Ἑβραίου, ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ τοὺς ἐγγίσῃ». Ἡ φιλειρηνικὴ ὁμήγυρις ἐγένετο — ὢ εἰρωνεία τῆς μοίρας! — τότε τὸ θέατρον μάχη κρατερῶν γρονθοκοπημάτων ἀνταλλασσομένων μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων φυλῶν, μάχης καθ' ἣν πολλοὶ ἑκατέρωθεν ἔπεσαν τραυματίαι, καὶ εἰς ἣν ἔθηκε πέρας ἡ προσέλευσις τῆς Ἀστυνομίας.

*

Ἡ ἰμφλουέντζα δὲν εἶνε ἐχθρὸς μόνον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἵππων. Ἐν Μαδρίτῃ καὶ Καρθαγένῃ μαστίζει ἤδη σπουδαίως τοὺς ἵππους. Ἐν Καρθαγένῃ μάλιστα ἔπαυσε πᾶσα ἐργασία διὰ τῶν ἵππων, τόσον μεταδίδεται ἡ νόσος αὕτη ἀπὸ σταύλου εἰς σταῦλον. Τὰ δυστυχῆ ζῷα ἀποθνήσκουσι τάχιστα. Μόλις προσβάλλονται ἐκ τῆς ἐπιδημίας ἐξασθενοῦν καὶ μετὰ μίαν μέραν ἀποθνήσκουσιν.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλῳ Μ. Περικαλλῆς ἡ ἰδέα καὶ ἡ ἐκτέλεσις εἶνε ἀληθὲς καλλιτέχνημα καθ' ἡμᾶς, οἵτινες πάντοτε εἴμεθα θαυμασταὶ τοῦ καλλιτέχνου Βρούτου. — Ἀνδ. Σ. Ἀκατάλληλον καὶ... θλιβερώτατον. — Δ. Κ. Γενεύην. Ἐστάλη. — Φαχ. Σῦρον. Γράφομεν. — Κ. Ι. Σ. Ἄργος, Μιχ. Δ. Π. Ῥόδον, Ν. Σ. Πάτμον, Φ. Φ. Ἰωάννινα, Ἀντ. Μ. Κ)πολιν. Ἀγγελίαι καὶ συνδρομαὶ ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν· γράφομεν. — Ξοάνῳ. Ἐλήφθη. α') Μὴ καὶ τὸ πρῶτον θέατρον τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν δὲν ἦτο ξύλινον; β') τὴν Ἐννεάκρουνον ἢ Καλλιρρόην ἵδρυσαν οἱ Πεισιστρατίδαι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν οἱ βασιλεῖς, ἔστω καὶ ἂν ἐκαλοῦντο τύραννοι, ἦσαν φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ καλοῦ θαυμασταί. Ἐν Αἰγίνῃ ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ τὸ 1811 ὑπὸ γερμανῶν καὶ ἄγγλων περιηγητῶν, τὰ δὲ εὑρήματα φυλάσσονται νῦν ἐν Μονάχῳ. — Πόμ. Ἁπλῆ καὶ ἄφωνος κίνησις τῶν χειλέων πόσα δὲν σημαίνει...— Π. Δ. Μεσολόγγιον, Μ. Π. Σ. Κρακόβιον, Χαρ. Δ. Ῥόδον, Στ. Μ. καὶ Μ. Τ. Μολάους, Μιχ. Βρ. Κ)πολιν, Στυλ. Κ. καὶ Α. Π. Ἀδιανούπολιν, Μαρ. Τ., Γεωρ. Β. Ἀντ., Μ. Κ., Π. Κ. Ῥέθυμνον, Σ. Σ. καὶ Ἀρ. Τσ. Μῆλον, Ν. Π. Π., Βασ. Θ., Ν. Μ. Α. Βουκουρέστιον, Στ. Μ. Ν. Ἀρεούπολιν, Κωνστ. Ν. Παξούς. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Συμμορφούμεθα πρὸς τὰς παραγγελίας σας. — Σ. Σ. Σμύρνην, Μ. Δ. Ἄνδρον, Σ. Κ. καὶ Σ. Τ. Βόλον, Α. Α. Α. Ζάκυνθον, Μ. Κ. Μεσολόγγιον. Ζητούμενα φύλλα σταλήσονται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. — *** Ζητοῦμεν συγγνώμην ὅτι ἀδυνατοῦμεν σήμερον ν' ἀπαντήσωμεν εἰς πολλὰς ἐπιστολὰς καὶ ἐρωτήσεις. Οἱ ἀναμένοντες τοιαύτας θὰ τὰς λάβωσι διὰ τοῦ προσεχοῦς φύλλου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἡμερολόγιον τῶν φοιτητῶν τοῦ 1892. Ἔτος Α'. Ἔκδοσις «Φοιτητικῆς Ἑνώσεως».

Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος: Ἐκθέσεις τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1890–1891 πεπραγμένων, ὑπὸ Γ. Κωνσταντινίδου, ἐφόρου.

Διονυσίου Σολωμοῦ: Ἡ Καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν, ᾆσμα εἰς δίφωνον ἁρμονίαν, μελοποιηθὲν ὑπὸ Γεωργίου Δ. Παχτίκου.

Ἀγγέλλονται

Βυζαντινὴ ἐπιθεώρησις, περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ Κ. Κρούμβαχερ. — Μόναχον.

Trésor de la Langue Celtipue ancienne (Altceltischer sprachschatg) par Alfred Holder.— B. G. Teubner éditeur Leipyig.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ

ΕΤΟΣ Δ'. ΕΞΑΜΗΝΙΑ Β'.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον ἀπαιτητόν	φρ. 7,500,000	δρ.	7,500,000	—
Χρεώγραφα Ἑλληνικά				
500 ὁμ. ἐθν. δαν. σιδ. Π.-Λαρ.	φρ. 225,500.—			
4000 » » » μονοπωλίων	» 1,422,760.—			
985 » » » 5 ο/ο 1881	» 456,892,25	»	3,353,598	25
2482 » » » 5 ο/ο 1874	» 1,248,446.—			
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοὶ	» 36,945,28	»	36,945	28
Αὐτούσιαι παρακαταθῆκαι		»	364,000	—
Διάφοροι λογαριασμοὶ δημοσίου	φρ. 37,600,80	»	1,687,354	44
Διαχειρισταὶ ἀποθηκῶν		»	1,978,798	41
Εἴδη μονοπωλίων καθ' ὁδὸν		»	217,847	—
Προσωρινοὶ Λογαριασμοὶ		»	247,626	82
Διάφοροι Λογαριασμοὶ		»	7,304	85
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως		»	21,649	—
Ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις		»	7,764	—
Ταμεῖον (εἰς χρυσόν	φρ. 317,50			
Ταμεῖον (εἰς τραπεζικὰ κλπ.	» 222,864,59	»	223,682	09
	Δρ.		15,646,570	14

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν	φρ. 10,000,000.—	δρ.	10,000,000 —
Κεφάλαιον ἀποθεματικὸν		»	80,988 27
Λογαριασμοὶ παρὰ Τραπέζαις		»	290,157 —
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοὶ		»	30,310 70
Προσωρινοὶ λογαριασμοὶ		»	59,007 44
Καταθέσεις δημοσίου εἰς λ/σμὸν δανείου 135 ἑκατ.		»	674,758 98
Διάφοροι λογαριασμοὶ δημοσίου		»	4,122,307 54
Ἀσφάλειαι κατὰ θαλασσ. κινδύνων καὶ τοῦ πυρός		»	52,000 —
Λογαριασμὸς Σ/γῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ		»	99,818 34
Μερίσματα παρελθ. ὁμηγιῶν μήπω αἰτηθέντα		»	4,163 54
Μέρισμα β' ἑξαμηνίας 1891		»	229,500 —
Κέρδη καὶ ζημίαι, ὑπόλοιπον εἰς νέον		»	3,578 33
		Δρ.	15,646,570 14

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ

ΧΡΕΩΣΙΣ

Ἔξοδα εἰδῶν Μονοπωλίων	Δρ.	263,834	28
Ἀμοιβαὶ διαχειριστῶν ἀποθηκῶν, μισθοὶ καὶ ἀμοιβαὶ προσωπικοῦ διευθύνσεως καὶ ἐπιτηρητῶν, ἐνοίκια κτλ.	»	181,193	10
Δαπάναι μεταφορᾶς χρημάτων	»	3,112	14
Κράτησις δι' ἀσφάλιστρα	»	3,419	35
Ἀποσβέσεις ἐξόδων ἐγκαταστάσεως	»	2,405	50
Ἔκτακτα ἔξοδα	»	291	75
Καθαρὰ κέρδη ἤτοι (ἐξ ὑπολ. προλαβ. ἑξαμ. 2,406,— ἐκ διαχ. ἑταιρ. κεφαλ. 80,311,11 ἐξ εἰδῶν Μονοπωλίων 175,971.52)	»	258,688	63
	Δρ.	712,944	75

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Ὑπόλοιπον α' ἑξαμηνίας 1891	Δρ.	2,406	—
Τόκοι καὶ ὠφέλειαι ἐκ διαχειρίσεως ἑταιρικῶν κεφαλαίων	»	80,311	11
Ἀποζημιώσεις καὶ ἀμοιβαὶ ἐπὶ πωληθέντων εἰδῶν Μονοπωλίων	»	630,147	09
Διάφορα	»	80	55
	Δρ.	712,944	75

ΔΙΑΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΕΚ ΔΡ. 258,688,63

Μέρισμα πρὸς 5 ο/ο ἐτησίως ἐπὶ τοῦ καταβεβλημένου μετοχικοῦ κεφαλαίου	Δρ.	84,375,—
Κράτησις » 5 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐκ δρ. 170,735,40 ὑπολοίπου πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου	»	8,536,76
Ποσοστὰ » 10 ο/ο » » » » » » » ἀνήκοντα τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ	»	17,073,54
Πρόσθ. μέρισμα 85 ο/ο » » » » » » διανεμόμενον τῆς μετόχοις	»	145,125.—
Ὑπόλοιπον εἰς νέον	»	3,578,33
	Δρ.	258,688,63

Ἤτοι μέρισμα Δρ. 84,375,—
Πρόσθετον μέρισμα » 145,125,—
Δρ. 229,500.— ἤτοι πρὸς 1,35 φρ. χρ. 8,50 κατὰ μετοχήν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1891

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Μ. ΡΕΝΙΕΡΗΣ

Ὁ Διευθυντὴς

Δ. Ν. Βουγιούκας

Τὸ μέρισμα πρὸς φρ. χρ. 8,50 κατὰ μετοχὴν πληρώνεται ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τοκομεριδίου

Ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Ταμείῳ τῆς Ἑταιρίας
Ἐν Παρισίοις
Ἐν Κωνσταντινουπόλει } παρὰ τῇ Τραπέζῃ Κωνσταντινουπόλεως.
Ἐν Λονδίνῳ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΔΕΚΩΝΗ